

MONITORING EU europoslance Hynka Fajmona

ÚNOR / BŘEZEN 2006

PETRA KUCHYŇKOVÁ, ONDŘEJ KRUTÍLEK

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY

BRNO 2006

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY (CDK)

- nezávislá, nezisková vzdělávací a kulturní organizace založená ve formě občanského sdružení v srpnu 1993 v Brně
- navazuje na některé starší iniciativy, jež souvisejí s rozvojem nezávislých aktivit a vydáváním samizdatových časopisů před listopadem 1989

Činnost CDK

- publikační a vydavatelská činnost (od založení CDK téměř 200 vydaných knih)
- vydávání periodik *Revue Politika* (nástupce někdejší *Revue Proglas*) a *Teologie & Společnost* (nástupce *Teologického sborníku*)
- odborný servis různým složkám veřejné správy
- pořádání přednášek, seminářů a konferencí

Struktura CDK

CDK se člení na dva relativně svébytné, přesto však vzájemně intenzivně komunikující instituty: **Institut pro politiku a kulturu (IPK)** a **Institut křesťanských studií (IKS)**. Vedle obou institutů provozuje také vlastní nakladatelství a typografické studio. Vrcholným řídicím orgánem je Rada CDK, jejíž rozhodnutí realizuje výkonný ředitel.

Personální složení Rady CDK

Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D.	předseda
Ing. Zdeněk Granát	finanční ředitel CDK a jednatel
doc. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D.	ředitel IKS a jednatel
František Míks	ředitel IPK a jednatel

Výkonný ředitel

PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Kontakt

Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)

Venhudova 17, 614 00 Brno

cdk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 801, www.cdk.cz

INSTITUT PRO POLITIKU A KULTURU (IPK)

Činnost IPK

- vydávání *Revue Politika*
- vydávání knih z oblasti společenských věd
- pořádání konferencí, seminářů a přednášek
- analýza evropské legislativy a politiky
- podpora demokracie v zemích s nedemokratickou minulostí

Revue Politika

- exkluzivní pravcový měsíčník pro politiku, společnost a kulturu vycházející nepřetržitě již sedmáctým rokem
- jeho nedílnou součástí je literárně kulturní revue *Proglas*
- podává neotřelý, fundovaný a realistický pohled na dění u nás i v zahraničí
- nabízí komentáře, analýzy a eseje nejlepších českých autorů (politologů, historiků, sociologů, ekonomů, právníků a publicistů) a nejzajímavější překlady z prestižních zahraničních časopisů
- pravidelně informuje o knižních novinkách týkajících se politiky a všeho, co s ní souvisí
- UKÁZKOVÉ ČÍSLO ZDARMA!

Konference, semináře a přednášky

IPK pořádá – samostatně či v součinnosti s některou z akademických nebo neziskových institucí a nadací – odborné konference, semináře či přednášky. Našimi nejčastějšími partnery jsou Filozofická fakulta, Fakulta sociálních studií a Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity v Brně a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Analytická činnost

- IPK má vytvořenu síť kontaktů na kvalitní a erudované právníky, politology, ekonomy a další odborníky, která umožňuje zajistit vypracování odborných analýz a návrhů zákonů téměř na jakékoli téma
- IPK zprostředkovává vazbu mezi politickou reprezentací a akademickým prostředím
- od roku 2002 IPK příležitostně vypracovává odborné analýzy a návrhy zákonů pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR

Analýza legislativy EU

V roce 2004 v rámci IPK vzniklo z iniciativy poslance Evropského parlamentu Hynka Fajmona (EPP-ED/ODS) oddělení pro analýzu evropské legislativy a politiky, jehož posláním je:

- zajišťování pravidelného měsíčního monitoringu evropské legislativy
- provádění analýz vybraných legislativních problémů
- pravidelné zprostředkovávání výsledků práce prostřednictvím médií

Spolupráce s EPP-ED

Od roku 2003 IPK spolupracuje s poslaneckou frakcí EPP-ED v Evropském parlamentu. V rámci této spolupráce:

- organizuje konference na nejruznější společensko-politická témata (např. perspektivy EU, cesta České republiky do EU)
- vydává odborné publikace (např. sborník *Cesta České republiky do Evropské unie*)
- zajišťuje vydávání informačních brožur seznamujících širokou veřejnost s problematikou EU (např. *Co byste měli vědět o Evropském parlamentu, Evropská unie a vaše město/obec*)
- vydává přílohy časopisu *Revue Politika* (např. *EPP-ED a evropská politika, EPP-ED a evropská ústava, EPP-ED a liberalizace světového obchodu*)

Součástí *Revue Politika* jsou i Evropské stránky, kde jsou prezentovány komentáře, analýzy a překlady zahraničních článků týkající se problémů projektu evropské integrace.

Podpora procesů demokratizace

IPK rozšířil v roce 2004 svoji činnost také o problematiku podpory procesů demokratizace v zemích, které mají aktuální zkušenost s nedemokratickým režimem. Projevem této orientace je v současné době projekt „Democratic Institution Building Process – Lessons from the Czech Republic“, jenž je zaměřen na předávání zkušeností z českého přechodu k demokracii iráckým občanům – nově zvoleným poslancům, představitelům vznikajících politických stran a občanských sdružení.

V rámci projektu IPK organizuje:

- pozorovatelské mise českých voleb spojené s odbornými přednáškami
- specializované semináře pro vybrané irácké představitele
- vydání obsáhlé reprezentativní učebnice v arabštině pojednávající o českém přechodu k demokracii ve všech oblastech politického a společenského života

Personální složení IPK

František Míkš	ředitel
PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Kateřina Hloušková	odborná pracovníce
PhDr. Pavel Pšeja, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Petra Kuchyňková	analytička
Mgr. Ondřej Krutílek	analytik

Kontakt

Institut pro politiku a kulturu (IPK)
Centra pro studium demokracie a kultury (CDK)
Venhudova 17, 614 00 Brno
www.cdk.cz/ipk, ipk@cdk.cz,
tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 805

PROFILY AUTORŮ

Mgr. Petra Kuchyňková

V CDK působí jako analytička od září 2004. Vystudovala obor mezinárodní vztahy a evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, kde v současnosti postgraduálně studuje obor politologie se zaměřením na mezinárodní vztahy. V rámci své odborné činnosti se věnuje především problematice evropské legislativy, aktuálnímu dění v Evropské unii a východní dimenzi vnější politiky Evropské unie. K oblastem jejího odborného zájmu náleží též otázky současné ruské zahraniční politiky se zaměřením na rozvoj vztahu Rusko – Evropská unie.

Mgr. Ondřej Krutílek

V CDK působí jako analytik a redaktor od září 2004. Od ledna 2005 výkonný redaktor *Revue Politika*. Vystudoval mezinárodní vztahy a evropská studia a bakalářský program politologie na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, kde v současnosti postgraduálně studuje politologii se zaměřením na evropská studia. Odborně se mj. věnuje problematice Evropského parlamentu a politice informační společnosti Evropské unie. Autor celé řady odborných i žurnalistických textů.

Navštivte
internetové stránky
www.hynekfajmon.cz

HYNEKFAJMON

POSLANEC EVROPSKÉHO PARLAMENTU ZA ODS

EU.ODS.CZ

OBSAH

Executive summary	6	II. Aktuální problémy	24
I. Projednávaná legislativa (vybrané oblasti)	15	2.1 Budoucnost EU	24
1.1 Evropský parlament	15	Rakouské předsednictví a euroústava	24
Směrnice o službách obecného zájmu	15	Rozšiřování EU	24
1.2 Komise	15	2.2 Financování EU	25
Evropský rok pracovní mobility	15	Finanční perspektiva, evropský rozpočet a vztah ČR k němu	25
Žebříček plnění pravidel vnitřního trhu	16	2.3 Justice a vnitro	27
Akční plán pro bezpečnost na silnicích	16	Schengenský systém II	27
Bezpečnost nákladní silniční dopravy	17	2.4 Lisabonská strategie	28
1.3 Rada	18	2.5 Regionální politika a strukturální fondy	30
1.3.1 EcoFin	18	2.6 Vnější vztahy a energetická politika EU	31
Zahájení procedury proti Německu ve věci nadměrného deficitu	18	2.7 Zemědělství	32
1.3.2 Rada pro energetiku	19	Reforma CAP	32
Evropská energetická politika	19	III. Přehled klíčových hlasování EP a hlasování skupiny ODS v EP	34
1.3.3 Rada pro hospodářskou soutěž	20	IV. Slovníček	35
Strategie proti padělkům	20	V. Schéma spolurozhodovací procedury	36
Směrnice o službách	20		
1.3.4 Rada pro životní prostředí	21		
Vývoz odpadu do České republiky	21		
1.3.5 Rada pro zemědělství a rybolov	21		
Bezpečnost potravin – definice vodky	21		
Bioenergie	22		
Reforma cukerního pořádku	22		
Rozvoj venkova	23		

EXECUTIVE SUMMARY

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 Evropský parlament

Směrnice o službách obecného zájmu

- V souvislosti s projednáváním směrnice o službách usilují socialističtí poslanci EP o paralelní projednání návrhu směrnice o službách obecného zájmu (plyn, elektřina, voda, odpady ap.).
- *Sporné body*
- Vzhledem k tomu, že žádné další podrobnosti o záměru socialistů nejsou známy, lze pouze dovozovat. Už nyní je ale jasné, že pro jejich úmysl neexistuje v současném primárním právu adekvátní právní báze; tu by poskytovala až evropská ústava.
- Dalším sporným bodem je skutečnost, že snaha socialistů jde proti záměru liberalizovat služby v EU.

1.2 Komise

Evropský rok pracovní mobility

- Komise 20. února oficiálně zahájila tzv. evropský rok pracovní mobility. Jedním z impulsů bylo i první přezkoumávání přechodných období na volný pohyb pracovních sil ze států střední a východní Evropy, které k EU přistoupily v květnu 2004.
- *Obsah*
- Komise plánuje celý rok vyplnit aktivitami na podporu nejen geografické mobility, ale i mobility mezi zaměstnáními.
- *Sporné body*
- Problémem ale je, že nic z toho nikoho nezavazuje a výsledek veškerých aktivit závisí jen na vstřícnosti jednotlivých aktérů.
- Klíčovým se jeví spíše skutečné naplnění volného pohybu osob v rámci celé EU, jenž v důsledku aplikace přechodných období na volný pohyb pracovních sil stále ještě nefunguje.
- *Další vývoj*
- Otázkou pracovní mobility i přechodných období na volný pohyb pracovních sil se bude zabývat

summit Evropské rady ve dnech 23.–24. března, byť ani jedna z otázek pravděpodobně nebude na pořadu priorit.

- Liberálové v EP na zasedání pléna ve dnech 13.–16. března vyzvali všechny země, které omezení ještě uplatňují, aby tak už od května 2006 nečinily.

Žebříček plnění pravidel vnitřního trhu

- Komise 21. února prezentovala pravidelný žebříček, v němž posuzuje naplňování norem vnitřního trhu jednotlivými členskými státy (Internal Market Scoreboard).
- *Pozadí*
- Žebříček je zveřejňován dvakrát ročně a ukazuje na schopnost států implementovat včas a řádně přijaté normy.
- *Obsah*
- Podle Komise učinily členské státy v implementaci norem největší posun za dobu, co je tento ukazatel relevantní (od roku 1997).
- *Sporné body*
- Přestože jde o relativně užitečný ukazatel, má i svá zásadní omezení. Nijak neukazuje na kvalitu přijatých norem.
- Za problém se považuje i skutečnost, že státy často normy formálně implementují, ale pak důsledně nepožadují jejich aplikaci, což vede k zahájení řízení u Evropského soudního dvora.

Akční plán pro bezpečnost na silnicích

- Komise 23. února zveřejnila průběžné hodnocení akčního plánu pro bezpečnost na silnicích, jehož cílem má být snížení počtu úmrtí na silnicích o polovinu (tj. asi na 25 tis. ročně) do roku 2010.
- *Obsah*
- Program má tři základní komponenty: důsledné vymáhání stávající legislativy a harmonizaci pokut; prosazování bezpečnějších vozidel; a zlepšování dopravní infrastruktury.
- *Sporné body*
- Myšlenka programu je pochopitelná, nicméně s ohledem na své zaměření je plán Komise spíše problematický, protože se soustředí současně jak

na veřejné úřady v jednotlivých členských státech, tak i na uživatele silnic a výrobce automobilů. Navíc ne všechny otázky, které jsou součástí akčního plánu, spadají do kompetence Komise.

- *Další vývoj*
- Otázkou akčního plánu se ve dnech 2.–3. března zabývala Rada ministrů dopravy, nicméně k žádnému hmatatelnému výsledku nedošla (vydala pouze deklaraci, aniž se zabývala praktickou realizací či financováním).

Bezpečnost nákladní silniční dopravy

- Mezinárodní unie pro silniční dopravu (IRU) se na konci února postavila proti legislativnímu návrhu Komise, který by měl členskými státy umožnit certifikovat nákladní dopravce jako „bezpečné“.
- *Obsah návrhu*
- Výsledná legislativa by umožnila členskými státy certifikovat bezpečné dopravce, stanovila by v celé EU jednotná pravidla a ponechala by na dobrovolnosti jednotlivých zemí jejich případné zpřísnění či další ustanovení. Jednotlivé členské země by byly povinny vytvořit administrativní (byrokratické) kapacity. Certifikace by měla být dobrovolná, nicméně necertifikované společnosti by mohly mít znesnadněný přístup na silnice spadající do transevropské sítě, popř. by neměly nárok na zjednodušené administrativní procedury při běžném provozu, což ukazuje na záměr učinit později z certifikace povinnost.
- *Sporné body*
- IRU proti tomuto úmyslu ostře vystoupila s odůvodněním, že v současnosti existuje právě v této oblasti několik vzájemně se překrývajících pravidel (Světová celní organizace (WCO) i unijní celní sazebník počítají se statusem „autorizovaného ekonomického operátora“) a další text by ochromil už tak slabou právní jistotu silničních přepravců.
- Otázka implementace bezpečné nákladní silniční dopravy je ospravedlnitelná v případě, že nekoliduje se základními principy jednotného vnitřního trhu, což ovšem není tento případ.
- Přestože nelze nalézt přímou souvislost mezi daným návrhem a širšími záměry Komise v oblasti silniční dopravy, je možné dovozovat, že evropská exekutiva pokračuje v dalším legislativním svazování silniční dopravy na úkor dopravy železniční, tentokrát s odůvodněním, že je potřeba posílit bezpečnost silniční dopravy a snížit riziko teroristických útoků.

1.3 Rada

1.3.1 EcoFin

Zahájení procedury proti Německu ve věci nadměrného deficitu

- Rada ministrů financí EcoFin na svém zasedání 14. března přijala doporučení k zahájení procedury ve věci nadměrného schodku veřejných financí vůči ekonomice, označované často (spolu s Francií) za „motor“ evropské integrace, tedy Německu.
- Stalo se tak v souladu s čl. 104–109 Smlouvy o ES. Toto doporučení ještě samo o sobě není spouštěcím mechanismem k uvalení sankcí na Německo za porušování jednoho z klíčových konvergenčních kritérií Paktu stability a růstu. Uvolňuje však Komisi ruce k tomu, aby zahájila proces, který může k finančním sankcím vést.
- Doporučení žádá, aby Německo uvedlo své makroekonomické ukazatele do souladu s Paktu stability a růstu do konce roku 2007, zahájení procedury ve věci nadměrného deficitu ze strany Komise s sebou ponese přímý dohled Komise nad rozpočtovým plánováním Německa (observace a evaluace každého půl roku), pokud se podaří splnit požadavek snížení rozpočtového schodku ještě před plánovaným termínem (ministr Steinbrück hovořil o možnosti snížení deficitu již do konce roku 2006), Komise proceduru pozastaví.
- *Konvergenční kritéria z hlediska nečlenů eurozóny*
- ČR jako stát vůči eurozóně vnější je vůči Paktu stability a růstu nyní v postavení země, jejíž ekonomické ukazatele jsou pod drobnohledem z důvodu příprav na přijetí eura. Státy vně eurozóny, které o přijetí eura stojí, často upozorňovaly na fakt, že se evropské instituce dopouštějí aplikace dvojího měřítka, když ponechávají bez sankcí v eurozóně státy, které po léta nesplňují ani kritéria přijetí společné měny.
- V březnu požádala Komise o vstup do eurozóny Litva.
- Litva nemá problém s plněním kritérií vztahujících se k veřejným financím (např. na rozdíl od Maďarska), ale potýká se s vyšší inflací, překračuje o 0,1 % povolenou hranici pro vstup do eurozóny (povolená hranice je určována na základě míry inflace tří států eurozóny s nejnižší inflací).
- Ještě před Litvou o členství v eurozóně žádalo Slovinsko, které je považováno za kandidáta nacházejícího se neblíže přijetí společné měny.
- Březnové zasedání Rady EcoFin oznámilo, že definitivní odpověď stran přijetí do eurozóny

obdrží Slovinsko 16. května na základě verdiktu Komise a Evropské centrální banky.

- Rada EcoFin varovala před „novým ekonomickým nacionalismem“
- Březnové zasedání EcoFin se dotýkalo ještě jednoho ekonomického problému, komisař pro ekonomické a monetární otázky Joaquín Almunia se na něm pokoušel apelovat na zástupce členských států, aby se vzdaly „ekonomického patriotismu“ a protekcionistických praktik, které podle něho narušují volný trh.

1.3.2 Rada pro energetiku

Evropská energetická politika

- V průběhu února a března se Rada i Komise intenzivně věnovaly základnímu vymezení dalšího směřování energetické politiky EU. Rada připravila pro summit ve dnech 23.–24. března dokument Nová energetická politika (přijala jej na zvláštním zasedání 14. března) a Komise novou zelenou knihu.
- *Příspěvek Rady*
- Text Rady se zaměřil na otázku výzkumu a vývoje, vnitřního trhu, „udržitelné energie“ a vnějších vztahů. Cílem je vyváženě podporovat tzv. tři pilíře: zabezpečení dodávek energií, „udržitelnost“ a hospodářskou soutěž, a to aplikací adekvátních (časově různě omezených) řešení. Důležité je, že členské státy mají mít zaručenu suverenitu v otázce výběru primárních energetických zdrojů (což například evropská ústava negarantovala).
- Obecně lze dokument hodnotit jako kompilát dosavadních přístupů k problematice bez větší přidané hodnoty, resp. bez konkrétních řešení situace.
- *Zelená kniha*
- Komise v zelené knize z 8. března konstatuje zvyšování závislosti EU na dodávkách energie z vnějších zdrojů (v průběhu 20 let by se mohla podle Komise zvýšit až na 70%) a výrazné navyšování dovozu zemního plynu. Vedle toho definuje šest priorit, které se fakticky překrývají s „pilíři“, které vymezila Rada, jen je mírně přeskupuje.

1.3.3 Rada pro hospodářskou soutěž

Strategie proti padělkům

- Komise už v listopadu 2005 prezentovala svou strategii (akční plán) proti dovozu padělaného zboží do EU. Nyní ji schválila Rada, která oznámila, že v nejbližších dnech vydá rezoluci, v níž

dá členskými státy i Komisi zelenou, aby akční plán implementovaly.

- *Pozadí strategie*
- Komise k této aktivitě přistoupila poté, co si ověřila, že ze zámoří (především z Číny) do EU směřuje velké množství zboží, které patří mezi padělky, resp. porušuje právo na duševní vlastnictví.
- *Obsah strategie*
- V rámci strategie by mělo docházet k dobrovolné komunikaci postižených držitelů práv a celních úřadů, aby bylo možné včas a efektivně zasáhnout proti nelegálním dovozům do EU. Z mediálně známých případů by se to např. týkalo i české firmy Blata, vyrábějící minibiky.
- *Sporné body*
- Problémem akčního plánu je jeho nezávaznost.
- Např. z hlediska firmy Blata nedojde pravděpodobně k žádnému posunu. Většinu nákladů ponese v boji proti padělkům i nadále sama, přičemž nemá žádnou jistotu, že se její problematická situace nebude zhoršovat.

Směrnice o službách

- Rada pro hospodářskou soutěž se 12. března věnovala otázce směrnice o službách, resp. dalšímu postupu při jejím schvalování. Staré a nové členské země se v názoru na návrh liší.
- *Obsah debaty*
- Ministři se shodli na tom, že parlamentní text představuje dobrý základ pro další jednání. Zde však konsenzus končí. Většina nových členských zemí a několik států EU-15 odmítlo faktickou rekonstrukci návrhu v málo liberalizační normu.
- *Další vývoj*
- Problematice liberalizace služeb se bude věnovat na nejvyšší úrovni Evropská rada ve dnech 23.–24. března, ale konkrétní pokrok zde nelze vzhledem k charakteru jednání čekat. 4. dubna ovšem Komise předloží svůj nový návrh pozměněný o dodatky EP. Meritorní debata v Radě proběhne až ve dnech 21.–22. dubna.

1.3.4 Rada pro životní prostředí

Vývoz odpadu do České republiky

- Český a německý ministr životního prostředí se 9. března sešli na zasedání Rady v Bruselu, kde se bilaterálně věnovali otázce vývozu německého odpadu do ČR. Podle českého ministra německá strana uznala morální odpovědnost za celý problém a zavázala se na své straně hranic provádět potřebné kontroly.

- *Vývoj*
- Německý ministr po schůzce se svým českým protějškem rámcově podpořil návrh na změnu směrnice 75/442 o odpadech, konkrétně ustanovení o spalování komunálního odpadu.
- *Sporné body*
- Revize evropské normy je principiálně možná, ovšem musí ji navrhnout Komise – a prozatím neexistuje žádná jistota, že by tak hodlala učinit.

1.3.5 Rada pro zemědělství a rybolov

Bezpečnost potravin – definice vodky

- Poměrně kuriózní otázce se věnovala Rada ministrů zemědělství na zasedání 20. února. V rámci snahy definovat přesné kvalitativní parametry některých potravin, jejichž nevhodné složení by mohlo ohrozit zdraví spotřebitele (telecí maso apod.) se Rada pokusila o přesnou kvalitativní definici vodky.
- Diskuse o definici vodky ke skutečnosti částečně na žádost polské delegace, částečně pod vlivem vydání Směrnice o alkoholických nápojích ze strany Komise. Polsko požadovalo, aby Rada ještě zpřísnila definici vodky obsaženou ve směrnici Komise (dle ní lze označit za vodu alkohol vyrobený z přírodních materiálů, Polsko však požadovalo, aby byla definice zúžena pouze na alkohol vyrobený z cereálií či brambor).

Bioenergie

- Zasedání Rady ministrů zemědělství 20. února bylo věnováno otázce, která zejména na přelomu února a března, v souvislosti s diskusí nad plány energetické politiky EU, získala na aktuálnosti, i když na pořadu jednání Komise a Rady se již vyskytovala delší dobu. Týká se výroby biopaliv a bioenergie, Rada přitom projednávala jednak Akční plán o biomase, který jí v této oblasti předložila Komise, jednak evropskou strategii týkající se biopaliv, také předloženou Komisí.
- *Sporné body*
- Bioenergie nepředstavuje jen vítanou možnost alternativy pro evropské zemědělce, kteří budou muset postupně ukončit produkční činnost v některých sektorech, a naplnění požadavků ekologické spotřeby energie. Je také kontroverzním tématem.
- Některé analýzy poukazují na přílišnou nákladnost výroby, jiný kritický hlas poukazuje na to, že markantní zvýšení podílu biopaliv by vyžadovalo věnovat až čtvrtinu orné půdy EU plodinám vhodným pro jejich výrobu, což by mohlo ohrozit

základní funkci zemědělství, již vždy byla produkce potravin.

- *Výsledky jednání Rady*
- Rada v této otázce 20. února ke konkrétním závěrům samozřejmě nedospěla, diskuse o bioenergii jsou na půdě zemědělské rady v takto závažné (a legislativními akcemi Komise podpořené) podobě na počátku.
- Nedospěla prozatím ani ke konkrétnímu závěru, zda by mělo být nedodržení povinných stropů pro podíl biopaliv v rámci jednotlivých členských států sankcionováno
- Očekává se však, že otázka biomasy a bioenergie bude i nadále významným tématem dalších setkání Rady ministrů zemědělství.

Reforma cukerního pořádku

- Významným jednacím bodem zasedání Rady 20. února, avšak bodem, který již patřil mezi dříve dohodnuté položky a čekal pouze na formální souhlas, je problematika, která během téměř 2 let představovala vysoce kontroverzní téma na půdě Rady ministrů zemědělství – reforma cukerního pořádku, spojená se snižováním produkčních kvót a výrazným krácením zaručených cen v rámci EU.
- *Průběh jednání Rady*
- Na rozdíl od otázky rozvoje venkova možný formální souhlas ještě na poslední chvíli zablokovala na únorovém zasedání Rady mimořádně aktivní polská delegace.
- Nakonec Polsko nepoužilo argumentaci lucemburským kompromisem, postavilo se však v hlasování Rady proti navrhované podobě reformy (spolu s Řeckem a Lotyšskem, Litva, která zpočátku indikovala hlasování proti, nakonec návrh podpořila).
- Dlouho očekávané (zejména ze strany WTO, která očekává otevření evropského trhu importérům z nečlenských zemí) nařízení o reformě cukerního pořádku bylo tedy finálně odsouhlaseno. EP v této věci nemá dle platného primárního práva rozhodovací pravomoc.
- *Obsah a praktické dopady nařízení*
- Nařízení vstupuje v platnost 1. července 2006 a přináší plošné snížení garantovaných výkupních cen cukru v celé EU o 36 %. V prvním roce platnosti, tedy v marketingovém roce 2006/2007 má dojít k cca 10 % plošnému snížení produkční kvóty cukru napříč EU (snížení o asi 2–3 mil. t, Řídicí výbor pro cukr, který je součástí komitologie nakonec 2. března stanovil závazné plošné snížení produkční kvóty o 2,5 t), což je krok, který nebyl obsažen v původním návrhu z konce

roku 2005, Komise jej začlenila do nařízení až těsně před zasedáním, 6. února.

- Tento krok částečně působí v neprospěch nových členů, kterým byla při vstupu určena na základě nových jednání mezi EU a WTO již nižší výrobní i vývozní kvóta. Přesto je tento návrh přijímán jako jediný možný kompromis za daných podmínek silného tlaku ze strany států třetího světa, který odstraňuje někdejší nejsilnější příčinu odporu nových členů (explicitní označení konkurenceschopných a nekonkurenceschopných zemí či možnost převodu výrobních kvót mezi cukrovary napříč hranicemi EU).

Rozvoj venkova

- Na zasedání Rady ministrů 20. února dospěl k závěrečnému formálnímu souhlasu strategický rámec pro budoucnost politiky rozvoje venkova v letech 2007–2013, nezbytný pro spuštění fondu EAFRD v rámci nové finanční perspektivy.
- *Podoba strategického rámce pro EAFRD a hledisko ČR*
- EAFRD rozděluje opatření do 4 os: Osa I – zvýšení konkurenceschopnosti agrárního sektoru, Osa II – ochrana přírody a krajiny, Osa III – zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a Osa IV – program Leader (opatření založené na místních strategiích rozvoje v rámci mikroregionů).
- České ministerstvo zemědělství se rozhodlo na osu I (investice do zemědělství a potravinářství), vydat 23 % výdajů z celkových více než 13 mld. Kč ročně (celkově má ČR získat z EAFRD asi 73 mld. Kč na 7 let), na osu II 55,5 % výdajů, a na osy III a IV (rozvoj vesnic) 19 % výdajů. Členské státy mohou nad rámec EAFRD ještě spolufinancovat jednotlivé osy, a to Osu I z 75 %, Osu II z 80 %, Osu III ze 75 % a Osu IV opět z 80 %.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

2.1 Budoucnost EU

Rakouské předsednictví a euroústava

- O evropské ústavě hovořil v březnu pod patronací rakouského předsednictví ve Vídni Výbor evropských samospráv a regionů (CEMR). Vyslovil se pro to, aby v „příštím“ ústavním textu byl obsažen text Evropské charty lokálních samospráv.

- *Budoucnost euroústavy očima kancléře Schüssela*
- Rakouský kancléř Schüssel ve svých prohlášeních týkajících se ústavy také zpochybňuje tvrzení, že současný text je „mrtvým dokumentem“, hovoří o třech variantách budoucího vývoje: 1) změna textu, 2) „změna metody“ a 3) změna kontextu.
- Prozatím se rýsuje ustavení speciálního výboru, který by měl sdružovat 5 předsednictví EU v letech 2005–2007 (počínaje Lucemburskem, přes Velkou Británii, Rakousko, Finsko až k Německu) a který by měl vypracovat jakousi „orientační mapu“ budoucnosti EU, publikovanou poté v roce 2007.

Rozšiřování EU

- V otázkách dalšího rozšiřování EU vydaly evropské instituce a členské státy na přelomu února a března několik poměrně protichůdných signálů.
- *Západní Balkán*
- 11. března na schůzce ministrů zahraničí pětadvacítky v Salzburku bylo (dle některých komentářů zejména pod tlakem tří kandidátských zemí, Turecka, Chorvatska a Makedonie) vydáno prohlášení konstatující pokrok učiněný Tureckem, Chorvatskem, Makedonií, ale i Bosnou a Hercegovinou, Srbskem a Černou Horou a Albánií (dalšími tři státy, které deklaraci podepsaly) v loňském roce na cestě ke členství v EU.
- Určitou „zajímavostí“, která se váže k jednání ministrů zahraničí EU s představiteli 6 zemí západního Balkánu, je fakt, že přímo v den jednání dorazila do Salzburku zpráva o smrti někdejšího jugoslávského prezidenta Miloševiče v Haagu.
- *Francie a rozšiřování EU*
- Je otázkou, do jaké míry se na budoucím rozšiřování EU podepíše skutečnost, že se francouzskému prezidentu Chiracovi podařilo prosadit do francouzské ústavy dodatek, podle něhož musí každé rozšíření EU po roce 2007 (tedy po předpokládaném přijetí Bulharska a Rumunska) podléhat ve Francii referendu.
- *Evropské instituce a rozšiřování EU*
- EU a její členské státy v posledních měsících dávají kandidátům na členství poměrně značně protichůdné signály, skepticky se k dalšímu rozšíření nad rámec přijetí Bulharska a Rumunska v roce 2007 vyjadřuje stále častěji současná předsednická země, Rakousko. Také EP se na svém plenárním zasedání 13.–16. března zabýval prohlášením (Brokova zpráva), které mělo stanovit budoucí limity rozšíření EU.
- Zpráva nazývaná se Strategie pro rozšiřování EU explicitně hovoří o tom, že další rozšiřování by měla respektovat „absorpční kapacitu“ Unie.

2.2 Financování EU

Finanční perspektiva, evropský rozpočet a vztah ČR k němu

- Téma nové finanční perspektivy pro roky 2007–2013 se poměrně překvapivě nestane hlavním tématem zasedání Evropské rady 23.–25. března. Shodlo se na tom rakouské předsednictví, nyní majoritně připravující agendu Evropských rad s Komisí.
- *Finanční perspektiva a Komise – Fond pro boj s následky globalizace*
- V únoru konzistentnější zprávu o svém postoji k meziinstitucionální dohodě, coby „nabídka do dalších jednání“ prezentovala Komise (viz monitoring leden/únor 2006), i když v ní chybělo to nejpodstatnější – konkrétní čísla a finanční stropy. Zajímavá přitom je především usilovná snaha předsedy Komise Barrosa realizovat v rámci nové finanční perspektivy nový Evropský fond pro boj s následky globalizace, který by měl finančně odškodňovat regiony či státy postižené např. odlivem kapitálu, nárůstem nezaměstnanosti v případě zvýšené imigrace a ekonomické mobility či zvýšené konkurence na světovém trhu.
- Komise se prozatím pokouší definovat kritéria, která by umožňovala čerpat prostředky z tohoto fondu a cesty jejich vyplácení (zda půjde o podpory v nezaměstnanosti, podpory rekvalifikačních programů apod.), svoji představu o novém fondu odkryla v podobě směrnice zveřejněné 1. března.
- *Budoucnost jednání o finanční perspektivě 2007–2013*
- O budoucnosti finanční perspektivy má jednat Rada ministrů zahraničí (Všeobecná rada), která se uskuteční před zasedáním Evropské rady 20.–21. března, částečně se jí věnovala již krátká schůzka Všeobecné rady 27. února.
- Již 21. února zasedli představitelé Komise, EP a Všeobecné rady k „dialogu“ nad finanční perspektivou. Nepřinesl však průlomové výsledky. Zástupci institucí EU přitom stále odsouvají datum, do jehož vypršení doufají v přijetí meziinstitucionální dohody (IIA). Na počátku roku 2006 a rakouského předsednictví se hovořilo o nutnosti přijetí IIA do března, v únoru, kdy již bylo jasné, že IIA nebude tvořit hlavní bod summitu Evropské rady, se hovořilo o dubnu 2006, nyní rakouské předsednictví i Komise zmiňují květen.
- *Problémy ČR s čerpáním rozpočtových prostředků*
- Na přelomu února a března pronikla na veřejnost zpráva o vyhodnocení čerpání rozpočtových prostředků ze strukturálních fondů, Kohezního fon-

du a též z některých komunitárních programů v rámci vnitřních politik ze strany jednotlivých členských států.

- Dle zprávy se ČR nachází na předposledním místě v rámci nových členů v čerpání prostředků, na něž má nárok dle kodaňských závazků. Její podíl na čerpání financí EU nedosahuje ani 18% za období 2004–2005.
- Situace je alarmující zvláště v oblasti komunitárních programů, jejichž gestorem jsou jednotlivá ministerstva.
- Úspěšnější je ČR při čerpání peněz ze strukturálních fondů (Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond, Kohezní fond, zde však zafungoval i fakt, že do Kohezního fondu byly v prvních letech převedeny částky z předvstupních nástrojů, především ze Sapard a Ispa, pro něž již existovaly jednodušší dotační tituly s nízkou mírou spolufinancování).

2.3 Justice a vnitro

Schengenský systém II

- V roce 2007 má začít fungovat druhá fáze Schengenského informačního systému, která má zahrnovat i nové členské státy a ošetřovat tak i současné vnější hranice EU.
- *Co je „Schengen“*
- Jedná se vlastně o elektronicky propojený systém databází, které zahrnují informace o osobách, jimž byl z různých důvodů zamítnut vstup do členských států EU apod. Jde o systém ochrany vnějších hranic EU, který má zabránit průniku nežádoucích osob na území EU, např. pachatelů teroristických trestných činů, vyhoštěných osob apod.
- Na systému SIS I se nyní podílí 13 starších členských států EU (bez Irska a Velké Británie) a 2 nečlenské státy EU, Norsko a Island, které se k SIS I připojily po roce 2000. SIS II, který má umožnit skladování a evidování dalších osobních dat, typu otisků prstů či digitálních fotografií a má zahrnovat i evropský vízový registr, má sdružovat 28 zemí, včetně ČR. Systém SIS má sestávat z řídicí centrály a poboček v jednotlivých členských státech, mezi nimiž bude fungovat cosi jako „systém včasného varování“. Je zajímavé, že než se rozběhne systém SIS II a než začne řádně fungovat jeho centrála, mají mít jeho fungování pod kontrolou majoritně a společně pobočky v Rakousku a Francii.
- *Legislativní rámec*
- Schengenská smlouva byla původně běžným smluvním rámcem mezi suverénními členskými

státy, který měl s EU původně společný pouze geografický překryv členských států. V průběhu 2. poloviny 90. let však začalo být zřejmé, že se Schengenský systém začlení do rámce primárního práva EU, stalo se tak Amsterodamskou smlouvou, která vstoupila v platnost v roce 1999.

- Rada ministrů vnitra a EP v současnosti projednávají právní rámec pro vytvoření druhé fáze Schengenského systému, nová legislativa týkající se povinného vybavování pasů a identifikačních průkazů biometrickými údaji, společné azylové politiky, legislativa mající umožnit nadnárodní skladování citlivých osobních údajů a jejich poskytování vyšetřovacím orgánům, ale i např. již schválený evropský zatykač či sporný European Evidence Warrant, směřují do značné míry k tomu, aby se napomohlo vytvoření tohoto systému. Částečně s tímto vývojem souvisí i kontroverzní přijetí Směrnice o zadržování telekomunikačních dat schválená 21. prosince na zasedání Rady pro justici a vnitra (předcházela konsensus na směrnici s EP, v rámci hlasování Rady se proti jejímu znění vyslovily 2 státy – Irsko a Slovensko).
- *Legislativní výhled*
- Systém SIS II a jeho legislativní rámec bude „horkým tématem“ Rady ministrů pro justici a vnitra 27. a 28. dubna, je to téma související nejen s touto tematickou oblastí, ale pochopitelně i s projednáváním finanční perspektivy, která stále ještě postrádá legislativní rámec v podobě meziinstitucionální dohody. Rada se bude snažit najít kompromis v otázce vysoce sporných legislativních návrhů, jako je např. využívání biometrických údajů či otázka dalších pravomocí a funkcí Evropské unie a Eurojust.

2.4 Lisabonská strategie

- Lisabonská strategie a její plnění se opět po roce mají stát hlavním tématem summitu Evropské rady, který proběhne ve dnech 23.–25. března.
- *Evaluace národních reformních strategií*
- Evaluace reformních strategií jednotlivých členských států konstatují jako největší problémy velké regionální rozdíly v ekonomických ukazatelích v rámci některých členských států, málo investic do vědy a výzkumu, problémy pracovního trhu a sociální politiky (včetně penzijního systému). Každý ze států, které odevzdaly své reformní strategie, přitom v dokumentu nastiňuje možnosti řešení těchto identifikovaných problémů. Hlavní snahou předsedy Komise Barrosa na březnovém summitu Evropské rady tedy mělo být jednání s představiteli členských

států o dodržování cílů a závazků k reformám, které nastiňují jejich národní reformní plány.

- Skutečnost je však taková, že Komise nedisponuje žádnými efektivními nástroji k tomu, aby kontrolovala dodržování národních reformních plánů, učinění Lisabonské strategie hlavním bodem březnového summitu Evropské rady tedy spíše evokovalo možnost, že EU se snaží vyhnout závažnějším a nepříjemnějším tématům (finanční perspektiva a dosud neexistující meziinstitucionální dohoda o její implementaci).
- *Aktivita evropských institucí před summitem*
- Jeden z těchto počínů představovalo např. jednání o vytvoření Institutu pro genderovou rovnost, zabývalo se jím i březnové plenární zasedání EP.
- Plénum EP na svém březnovém zasedání nakonec navzdory pochybnostem zřízení úřadu podpořilo, o jeho sídle do uzávěrky rozhodnuto nebylo.
- *Věda, výzkum, konkurence, inovace*
- Dalším „lisabonským“ počinem je schválení programu zvýšení konkurenceschopnosti a inovativnosti. V souvislosti s ním se hovoří již delší dobu i o zřízení Evropského polytechnického institutu, který zmiňovala i Barrosova inovovaná Lisabonská agenda jako nezbytný krok v podpoře vědy a výzkumu na evropské úrovni.
- Četné analýzy se většinou shodují na tom, že je třeba propojit vědu s produkční sférou, a to nejen ve smyslu zvýšení privátních investic do vzdělávací sféry, ale také ve smyslu propojení vědy, primárního výzkumu a praxe.
- Národní strategické programy v řadě případů ukazují deficit tohoto finančního i funkčního propojení (včetně ČR), paradoxní však je, že národní strategie na tento problém často nepřinášejí adekvátní odpověď a hovoří spíše o potřebě navýšit veřejné výdaje do vzdělávací sféry, případně navýšit výdaje pro financování Šestého rámcového programu pro vědu a výzkum v rámci rozpočtu EU či využít k financování vědy a výzkumu půjček Evropské investiční banky.

2.5 Regionální politika a strukturální fondy

- *Strukturální politika z hlediska eurolobby*
- 10. března se ve Vídni sešla lobbystická skupina CEMR, Výbor evropských samospráv a regionů, která sdružuje zástupce lokálních a regionálních úrovní a snaží se prosazovat zájmy regionů v EU.
- Výbor přirozeně jednal především o otázkách týkajících se nové finanční perspektivy a prostředcích určených na tuto oblast.

- *Strukturální politika z hlediska Výboru regionů*
- 1. března se uskutečnilo také zasedání Výboru regionů (CoR), který se zabýval primárně Lisabonskou agendou a vyjadřoval se ke skutečnosti, že analýza národních reformních programů odhalila značné rozdíly v ekonomické výkonnosti regionů.
- Již v únoru vydal CoR prohlášení stanovující politické priority členských států pro roky 2006–2008 v regionální politice. Plenární zasedání CoR je schválilo 16. února.
- Nepřináší však mnoho převratných závěrů, deklarace zdůrazňuje především potřebu spolupracovat na úrovni regionální politiky více s EP i Komisí, monitorovat implementaci *acquis communautaire* na regionální úrovni v nových členských státech a zvýšit spolupráci lokální, regionální i centrální úrovně v případech pohotovosti a v rámci systému včasného varování, např. při přírodních katastrofách.
- *EP a strukturální politika*
- Oblastí regionální politiky a strukturálních fondů se ne svém plenárním zasedání zabýval také EP, který 14. března schválil iniciativu vybízející Komisi, aby penalizovala firmy, které jsou příjemci financí ze strukturálních fondů a rozhodnou se z ekonomických důvodů přestěhovat do jiného regionu z důvodu levnější pracovní síly či nízkého zdanění.

2.6 Vnější vztahy a energetická politika EU

- Úvahy o nové energetické politice EU představují nejen vnitřní záležitost EU, ale dotýkají se podstatně také jejích vnějších vztahů. V souvislosti s diskusí o ni v Radě ministrů a Evropské radě se hovořilo o nutnosti uzavření nové smlouvy s Ruskem, které je významným dodavatelem zejména zemního plynu.
- *Legislativní pozadí energetické politiky EU*
- Plány nové energetické politiky, které vycházejí ještě z návrhů někdejší komisařky Loyoly de Palacio, mají několik dimenzí. Jednou z nich je zdůrazňování potřeby diverzifikace energetických zdrojů a hledání alternativ zejména vůči fosilním palivům ve snaze dostat požadavkům Kjótského protokolu na snižování emisí CO₂. Jako navrhované alternativy figurují nejen využívání nových zdrojů (bioenergie, větrná a vodní energie, výzkum vodíkového paliva), ale také již „osvědčené“ zdroje „čisté“ energie, tedy zdroje, které se nepodílejí na emisích škodlivých exhalátů do ovzduší – jaderná energie a zemní plyn.

- *Rusko a EU – ekonomicko-energetická dimenze*
- Rusko představuje se svým každoročním podílem na světové těžbě zemního plynu, který překračuje 30%, největšího světového producenta. Prostřednictvím sítě plynovodů zásobuje většinu států z řad bývalých satelitů, ale významné jsou také jeho dodávky plynu do západní Evropy, odebírá jej i Francie či Německo.
- *Energetický dialog s Ruskem z hlediska nových členů*
- Východní rozšíření EU v roce 2004 rozšířilo počet zemí, jejichž dodávky zemního plynu jsou většinou závislé na Rusku. Až 100% dodávek ruského zemního plynu proudí na Slovensko, země výrazně závislou na ruském plynu je i Maďarsko. V případě ČR došlo v roce 1997 k dohodě o částečném napojení na dodávky norského plynu, ČR tedy v současnosti dováží z Ruska asi 70% svých dodávek.
- Vztahy s Ruskem jsou pro některé členy citlivou diplomatickou otázkou (viz Polsko a jeho častá podpora Ukrajiny při přibližování západním integračním strukturám), je třeba vzít v úvahu i ekonomické zájmy států, přes které vedou významné tranzitní trasy plynu (náleží k nim i ČR, březnová návštěva ruského prezidenta Putina v ČR konec konců měla za významné téma rozhovory o obnovení smluv o dodávkách a tranzitu energetických zdrojů, ropy a plynu, které vyprší v roce 2013).
- Jednání předsedy Komise Barrosa s ruským prezidentem Putinem o spolupráci nejen v energetické politice se uskuteční 17. března.

2.7 Zemědělství

Reforma CAP

- Již kompromisní třetí britský návrh finanční perspektivy, který v prosinci 2005 přijala Evropská rada a zamítl na lednovém plénu Evropský parlament, zmiňoval možnost reformy CAP a jejího financování ještě před vypršením další rozpočtové periody 2007–2013, tedy na přelomu let 2008/2009.
- Dalším důležitým faktorem, snad ještě důležitějším než podněty pocházející zevnitř EU, který má vliv na možnost dalších budoucích reforem a úprav legislativy i financování CAP, představuje průběh závěrečných jednání jednacího kola WTO z Dauhá.
- *Francouzské memorandum k reformě CAP a její implementaci*
- 20. března se koná zasedání Rady ministrů zemědělství, na němž by měla být tato záležitost

projednávána, řada členských států však již nyní podepisuje memorandum, které adresují Radě „o implementaci a budoucnosti reformované CAP“. Iniciátorem memoranda je stát historicky nejvíce zainteresovaný na CAP – Francie.

- Francie v něm vyjádřila znepokojená očekávání, která váže k výsledkům a budoucnosti jednání WTO, apeluje na Radu i Komisi, aby se pokusily ochránit a zachovat zemědělské příjmy v „překlenovacím období“, v němž bude docházet k uvolňování cen pod vlivem liberalizace a ke snižování záruk v některých sektorech.
- *Obsah memoranda*
- Memorandum navrhuje např. přezkoumat podmínky, za nichž zemědělci získávají přímé platby (větší zohlednění environmentálních kritérií výroby), podporuje možnost modulace, tedy použití části přímých plateb na programy podpory venkova (dle návrhů nové finanční perspektivy by tuto možnost měly mít jen státy EU-15, které získávají 100% přímých plateb a mohly by si tak výrazně polepšit v rámci podpory venkova, kde mají být mírně zvýhodněni skrze prostředky na fond EAFRD noví členové) a (co je zajímavé) hovoří i o možnosti diverzifikace zdrojů zemědělských podpor (nejen z rozpočtu EU, ale i více kofinancování z národních zdrojů v nouzových případech a dokonce zapojení možnosti soukromých finančních a pojišťovacích fondů).
- Je však otázkou, do jaké míry by z plánů Francie mohly mít prospěch nové členské státy (již jen s ohledem na to, že do roku 2013 získávají omezené procento přímých plateb, jejich další převádění do programů rozvoje venkova, tedy do převážně neproduktivní složky zemědělství, je v některých případech diskutabilní a na domácí půdě složitě obhajitelné).
- Francouzský ministr zemědělství Bussereau se pokouší o iniciativu i prostřednictvím nóty, kterou přes komisařku Boelovou zaslal WTO a v níž apeluje na to, aby závěrečná jednání kola v Dauhá brala v úvahu významné ústupky, které EU v rámci procesu liberalizace zemědělského obchodu již činí.

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 EVROPSKÝ PARLAMENT

Směrnice o službách obecného zájmu

V souvislosti s projednáváním směrnice o službách usilují socialističtí poslanci EP o paralelní projednání návrhu směrnice o službách obecného zájmu (plyn, elektřina, voda, odpady ap.).

V dubnu se očekává neformální předání textu Komisi, která má v rámci EU jako jediná právo předkládat legislativní návrhy.

Sporné body

Vzhledem k tomu, že žádné další podrobnosti o záměru socialistů nejsou známy, lze pouze dovozovat. Už nyní je ale jasné, že pro jejich úmysl neexistuje v současném primárním právu adekvátní právní báze; tu by poskytovala až evropská ústava.

Jde fakticky o pozůstatek legislativní aktivity před loňskými vety euroústavy ve Francii a Nizozemí. Po zveřejnění bílé knihy v květnu 2005, která se problematikou služeb obecného zájmu zabývala, nehodlá Komise v tomto směru přijít s žádnou vlastní iniciativou. Navíc Evropský soudní dvůr dal najevo, že zamýšlená norma by nejspíš byla v nesouladu s jeho dosavadními rozsudky.

Dalším sporným bodem je skutečnost, že snaha socialistů jde proti záměru liberalizovat služby v EU.

Přestože při únorovém prvním čtení obecné směrnice o službách fakticky dosáhli všech svých požadavků a z původního návrhu Komise nezůstalo téměř nic, hodlají novou iniciativou další liberalizaci zablokovat i jiným způsobem. (EP vyňal z obecného návrhu směrnice o službách právě služby obecného zájmu.)

Další vývoj

Komise začátkem března signalizovala, že se 12. dubna vyjádří prostřednictvím textu, který se má věnovat specifické (dlouho „odkládané“ a ještě kontroverznější) kategorii sociálních služeb obecného zájmu (zjednodušeně těm, které podle Komise nelze jednoduše přenechat trhu). Podrobnější informace o dané věci lze tedy očekávat právě v dubnu. Pokud ovšem navrhovatelé nakonec svou aktivitu z důvodu uvedených kontroverzí nepozastaví.

1.2 KOMISE

Evropský rok pracovní mobility

Komise 20. února oficiálně zahájila tzv. evropský rok pracovní mobility. Jedním z impulsů bylo i první přezkoumávání přechodných období na volný pohyb pracovních sil ze států střední a východní Evropy, které k EU přistoupily v květnu 2004.

Pozadí

Vedle přetrvávajících restrikcí v rámci jedné ze čtyř svobod EU Komisi inspirovalo i velmi nízké procento pracovníků (1,5 %), kteří se v rámci EU obecně stěhují za prací (meziregionální mobilita v rámci jedné země je výrazně vyšší než mobilita přeshraniční). Přitom mobilní pracovníci jsou adaptabilnější a – podle Komise – perspektivnější při naplňování cílů Lisabonské strategie.

Obsah

Komise plánuje celý rok vyplnit aktivitami na podporu nejen geografické mobility, ale i mobility mezi zaměstnáními.

Konkrétně půjde o sadu přednášek, informačních akcí a pracovních veletrhů, doplněnou o inovované webové portály určené ke hledání pracovních míst v celé EU.

Sporné body

Problémem ale je, že nic z toho nikoho nezavazuje a výsledek veškerých aktivit závisí jen na vstřícnosti jednotlivých aktérů.

Klíčovým se jeví spíše skutečné naplnění volného pohybu osob v rámci celé EU, jenž v důsledku aplikace přechodných období na volný pohyb pracovních sil stále ještě nefunguje.

Vedle Velké Británie, Irska a Švédska, které své pracovní trhy otevřely takřka bez omezení už při rozšíření v roce 2004, přislíbilo začátkem letošního roku Finsko a Španělsko, že podobný krok učiní k 1. květnu 2006. Přestože jde o pozitivní posun, stále budou přetrvávat (minimálně další tři roky) omezení v nejméně osmi starých členských státech včetně Německa a Rakouska, sousedů ČR. Tento počet vychází z toho, že v průběhu března Portugalsko a – velmi překvapivě – i Francie signalizovaly, že by se

k zemím, rušícím restriktce, připojily. Portugalsko bez dalších omezení, Francie pravděpodobně s postupným uvolňováním bariér, nejprve v profesích, jichž je v zemi nedostatek (stavebnictví, zdravotnictví, IT). Zajímavé v tomto směru je, že nejdůležitější francouzské odborové organizace tento krok podpořily; nyní ovšem zbývá závazné rozhodnutí vlády.

Další vývoj

Otázkou pracovní mobility i přechodných období na volný pohyb pracovních sil se bude zabývat summit Evropské rady ve dnech 23.–24. března, byť ani jedna z otázek pravděpodobně nebude na pořadu priorit.

Definitivní verdikt ve věci přechodných období je nutný do konce dubna (jistě – i když zatím slabé – signály o uvolnění restrikcí vydalo v době přípravy monitoringu i Nizozemí, Řecko a Dánsko).

Liberálové v EP na zasedání pléna ve dnech 13.–16. března vyzvali všechny země, které omezení ještě uplatňují, aby tak už od května 2006 nečinily. Naráželi tak na směrnici 2003/109, která platí od 23. ledna tohoto roku a umožňuje za určitých podmínek volný pohyb občanů třetích zemí po EU, zatímco občané z nových členských zemí musejí i nadále v některých starých zemích splňovat neproporcionální podmínky.

Co se týče roku pracovní mobility, očekává se evaluace na konci roku 2006. Je nicméně otázkou, zda se tak stane na základě nějakých objektivních kritérií, nebo pouze formou politické deklarace.

Žebříček plnění pravidel vnitřního trhu

Komise 21. února prezentovala pravidelný žebříček, v němž posuzuje naplňování norem vnitřního trhu jednotlivými členskými státy (Internal Market Scoreboard).

Pozadí

Žebříček je zveřejňován dvakrát ročně a ukazuje na schopnost států implementovat včas a řádně přijaté normy.

Pro Komisi je to jeden ze základních indikátorů fungování vnitřního trhu.

Obsah

Podle Komise učinily členské státy v implementaci norem největší posun za dobu, co je tento ukazatel relevantní (od roku 1997).

Průměrně chybí zavést 1,6% přijatých a platných směrnic, přičemž nové členské země jsou v implementaci často úspěšnější než země staré EU-15. ČR se ovšem vymyká; chybí jí zavést 2,5% (41) potřebných norem.

Sporné body

Přestože jde o relativně užitečný ukazatel, má i svá zásadní omezení. Nijak neukazuje na kvalitu přijatých norem.

Rovněž neexistuje žádný referenční indikátor, který by byl schopen komparace aktuálního a „ideálního“ stavu. Žebříček konečně neřeší ani to, nakolik v důsledku přijetí nových norem vzrůstají požadavky na koordinaci členských států, tedy na byrokracii (což uznává i Komise).

Za problém se považuje i skutečnost, že státy často normy formálně implementují, ale pak důsledně nepožadují jejich aplikaci, což vede k zahájení řízení u Evropského soudního dvora. V tomto směru obsazuje ČR jedno z čelných míst nejen mezi novými členskými státy. Nyní je proti ní vedeno 14 řízení.

Další vývoj

Zveřejnění nového žebříčku se očekává ve třetím kvartálu letošního roku.

Akční plán pro bezpečnost na silnicích

Komise 23. února zveřejnila průběžné hodnocení akčního plánu pro bezpečnost na silnicích, jehož cílem má být snížení počtu úmrtí na silnicích o polovinu (tj. asi na 25 tis. ročně) do roku 2010.

Pozadí

Akční plán vznikl v roce 2001 v důsledku zveřejnění alarmujících dat Eurostatu, která konstatovala, že téměř 50 tis. lidí přijde každý rok o život ve spojitosti se silniční dopravou.

Obsah

Program má tři základní komponenty: důsledné vymáhání stávající legislativy a harmonizaci pokut; prosazování bezpečnějších vozidel; a zlepšování dopravní infrastruktury.

Vedle toho Komise administruje dobrovolnou Evropskou chartu pro bezpečnost na silnicích, která má sloužit coby platforma pro vyměňování dobré praxe mezi zainteresovanými aktéry.

Nejméně dopravních nehod (a potažmo úmrtí) registrují Velká Británie, Švédsko a Nizozemí (netýká se to ale situace motocyklistů, která je často opačná). V Řecko, Polsku, Lotyšsku a na Litvě je naopak počet smrtelných dopravních nehod až čtyřnásobný. Obecně platí, že v nově přistoupivších zemích jsou úmrtí na silnici častější.

Sporné body

Myšlenka programu je pochopitelná, nicméně s ohledem na své zaměření je plán Komise spíše

problematický, protože se soustředí současně jak na veřejné úřady v jednotlivých členských státech, tak i na uživatele silnic a výrobce automobilů. Navíc ne všechny otázky, které jsou součástí akčního plánu, spadají do kompetence Komise.

Vzhledem k intenzitě silniční dopravy a možností EU by bylo nejhodnější vybudovat kvalitní dálniční síť (nebo její vytvoření alespoň podpořit) a řešení dalších souvisejících problémů ponechat v kompetenci členských států, resp. výrobců automobilů. Ostatně dosavadní vývoj už nyní ukazuje, že Komise svého závazku zřejmě nedostojí a počet smrtelných nehod se nesníží o polovinu na 25 tis. ročně, ale jen na 32 tis.

Další vývoj

Výsledku nedošla (vydala pouze deklaraci, aniž se zabývala praktickou realizací či financováním). Ani to nebylo jejím cílem. Šlo o neformální zasedání a aktivita je očekávána i nadále především ze strany Komise, která má v průběhu roku předložit legislativní návrhy, které by otázky akčního plánu převedly do roviny předpisů (což je ostatně cíl většiny podobně definovaných aktivit). Kromě merita věci bude zajímavé sledovat i pasáže primárního práva, na nichž Komise postaví svou argumentaci ve prospěch „evropského“ řešení.

Očekávané legislativní návrhy

Některé zdroje už o konkrétních návrzích hovoří, oficiálně však jejich znění známo není. Komise by měla předložit návrh směrnice o bezpečnosti silniční infrastruktury, jejímž cílem by byla certifikace silnic aspirujících na zařazení mezi silnice transevropské sítě. Další připravovanou normou by měla být směrnice o celodenním svícení a o povinném zavedení zpětných zrcátek identifikujících tzv. mrtvý bod u všech nákladních automobilů (od začátku roku 2007 budou tato zrcátka podle směrnice 2003/97 povinná jen u nově kupovaných automobilů). Konečně posledním návrhem by měl být text (pravděpodobně směrnice), který by řešil přeshraniční dopravní kontroly a dopravní přestupky a zpočátku by se (podle zdrojů z Komise) týkal jen největších prohřešků proti pravidlům (co to přesně znamená, není v tuto chvíli zřejmé, stejně jako to, zda by se harmonizovaly jen skutkové podstaty těchto přestupků, nebo i pokuty za ně). Text by nicméně zahrnoval vytvoření informačního systému, který by v budoucnu umožnil vést celoevropsky dostupnou databázi řidičských průkazů a registračních značek.

Podle prvních signálů se ukazuje, že členské státy v Radě návrhy podpoří. Minimálně v posledním případě existuje vhodná právní báze: rámcové

rozhodnutí Rady z února 2005 o aplikaci principu vzájemného uznávání finančních pokut.

Bezpečnost nákladní silniční dopravy

Mezinárodní unie pro silniční dopravu (IRU) se na konci února postavila proti legislativnímu návrhu Komise, který by měl členskými státy umožnit certifikovat nákladní dopravce jako „bezpečné“.

Pozadí návrhu

Komise v zájmu zvyšování bezpečnosti provozu na silnicích v Evropě (viz výše) a snižování rizika terorismu paralelně (vedle dalších očekávaných iniciativ) představila návrh, který by měl sektorově zvýšit bezpečnost v oblasti nákladní dopravy. Analogické návrhy (popř. už platná legislativa) existují v oblasti letecké i lodní dopravy

Obsah návrhu

Výsledná legislativa by umožnila členským státům certifikovat bezpečné dopravce, stanovila by v celé EU jednotná pravidla a ponechala by na dobrovolnosti jednotlivých zemí jejich případné zpřísnění či další ustanovení. Jednotlivé členské země by byly povinny vytvořit administrativní (byrokratické) kapacity. Certifikace by měla být dobrovolná, nicméně necertifikované společnosti by mohly mít znesnadněný přístup na silnice spadající do transevropské sítě, popř. by neměly nárok na zjednodušené administrativní procedury při běžném provozu, což ukazuje na záměr učinit později z certifikace povinnost.

Sporné body

IRU proti tomuto úmyslu ostře vystoupila s odůvodněním, že v současnosti existuje právě v této oblasti několik vzájemně se překrývajících pravidel (Světová celní organizace (WCO) i unijní celní sazebník počítají se statutem „autorizovaného ekonomického operátora“) a další text by ochromil už tak slabou právní jistotu silničních přepravců.

Další výtkou IRU jsou očekávané finanční implikace návrhu, který by si v první fázi vyžádal 48 mld. € a pak roční náklady ve výši přibližně 38 mld. €.

Otázka implementace bezpečné nákladní silniční dopravy je ospravedlnitelná v případě, že nekoliduje se základními principy jednotného vnitřního trhu, což ovšem není tento případ.

Komise návrhem fakticky torpéduje volný pohyb zboží v EU, neboť silniční doprava se na něm výraznou měrou podílí. Je potěšitelné, že v důsledku certifikace by dopravci měli zajištěno snadnější

fungování na trhu, nicméně by byli nuceni přijmout nejprve poměrně zásadní administrativní břemeno.

Přestože nelze nalézt přímou souvislost mezi daným návrhem a širšími záměry Komise v oblasti silniční dopravy, je možné dovozovat, že evropská exekutiva pokračuje v dalším legislativním svazování silniční dopravy na úkor dopravy železniční, tentokrát s odůvodněním, že je potřeba posílit bezpečnost silniční dopravy a snížit riziko teroristických útoků.

V oblasti železniční dopravy žádný podobný návrh nefiguruje, navzdory tomu, že před dvěma lety byly teroristické útoky provedeny právě na železnici (v Madridu).

Zajímavé je i to, že nová aktivita Komise koinciduje s průběžným hodnocením bílé knihy o dopravě z roku 2001, mezi jejíž cíle patří postupný přesun dopravy ze silnic na železnici.

Oficiálně má být hodnocení zveřejněno v dubnu, některé poznatky byly nicméně známy už v březnu. Komise především konstatovala, že existují proměnné, které mají vliv na další realizaci závazků bílé knihy, resp. je znesnadňují (rozšíření EU, vysoké ceny ropy, slabý ekonomický růst ap.). Neplánuje se však „uvolnění“, ale spíše přeskupení priorit, mezi něž bude patřit zejména bezpečnost dopravy. Jinými slovy, aktivity podobné té, jíž je věnován tento příspěvek. Selektivnost přístupu a zaměření prakticky výhradně na silniční dopravu už ale Komise nekommentuje.

Zainteresovaní aktéři (IRU i další) se staví zásadně proti a požadují realističtější přístup, tedy investice do silniční infrastruktury, která podle nich umožňuje realizaci minimálně 20 % HDP EU.

Další vývoj

Další informace k tématu budou dostupné v dubnu, po oficiální prezentaci dosavadního hodnocení bílé knihy a další diskusi těch, kterých se to bezprostředně týká.

1.3 RADA

1.3.1 EcoFin

Zahájení procedury proti Německu ve věci nadměrného deficitu

Rada ministrů financí EcoFin na svém zasedání 14. března přijala doporučení k zahájení procedury ve věci nadměrného schodku veřejných financí vůči ekonomice, označované často (spolu s Francií) za „motor“ evropské integrace, tedy Německu.

Stalo se tak v souladu s čl. 104-109 Smlouvy o ES. Toto doporučení ještě samo o sobě není spouštěcím mechanismem k uvalení sankcí na Německo za porušování jednoho z klíčových konvergenčních kritérií Paktu stability a růstu. Uvolňuje však Komisi ruce k tomu, aby zahájila proces, který může k finančním sankcím vést. Pro německou stranu nešlo o žádné překvapení, naopak, Německo porušovalo Pakt růstu a stability v tomto kritériu po celých 5 let, což často sloužilo kritikům jako důkaz nefunkčnosti Paktu a bezmocnosti Komise i Rady, které nejsou schopny učinit politicky nepopulární krok. Porušování Paktu ze strany vedoucích ekonomik EU je považováno také za důvod „reformy“ jeho pravidel, k níž došlo na summitu v březnu 2005, na němž bylo povoleno za určitých (relativně snadno obhajitelných) podmínek porušovat kritérium nevyrovnaných veřejných financí po dobu delší než 2 roky. Na zasedání 14. března nicméně EcoFin „našel odvahu“ (především v zájmu obnovení důvěryhodnosti Paktu a nutno říci, že pod určitým tlakem Komise) k přijetí zmíněného doporučení, zasedání Rady přitom předcházel berlínský bilaterální summit, na němž se setkali zástupci Německa a Francie, země, která se též potýká s ekonomickými problémy (včetně vysoké nezaměstnanosti, veřejného dluhu a krize sociální politiky), které destabilizují její bytí v eurozóně.

Doporučení žádá, aby Německo uvedlo své makroekonomické ukazatele do souladu s Pakt stability a růstu do konce roku 2007, zahájení procedury ve věci nadměrného deficitu ze strany Komise s sebou ponese přímý dohled Komise nad rozpočtovým plánováním Německa (observace a evaluace každého půl roku), pokud se podaří splnit požadavek snížení rozpočtového schodu ještě před plánovaným termínem (ministr Steinbrück hovořil o možnosti snížení deficitu již do konce roku 2006), Komise proceduru pozastaví.

Německá ekonomika představuje v současnosti evropského „hráče“, který se též potýká se značnými problémy požadavků sociálního státu, rostoucí nezaměstnanosti, nepříznivých demografických faktorů, odlivu investic a v neposlední řadě se tato země ještě zcela ekonomicky nevyrovnala s někdejší rozšířením, bývalá NDR stále zaostává za německým hospodářským průměrem. Současná vláda kancléřky Merkelové začlenila i do svého programu jako jeden z klíčových požadavků reformu sociální politiky a snižování rozpočtového deficitu, na druhé straně v něm figuruje rozhodnutí neotevřít pracovní trh novým členskými zeměmi včetně ČR až do roku 2011, i když státy, které tak učinily již dříve deklarují spíše obecně pozitivní ekonomický efekt pracovní

mobility, který na růst nezaměstnanosti negativně nepůsobí (nově příchozí často zaplňují buď místa, o něž není velmi výrazný zájem, nebo naopak místa vysoce specializovaná, díky zaměstnání se stávají plátcí daní).

Hodnocení rozhodnutí EcoFin

Zahájení procedury vůči Německu pro nadměrný rozpočtový schodek by bylo možné považovat do určité míry za symbolické gesto, podpořené na jedné straně neudržitelností daného stavu, na druhé straně větší ochotou nové německé vlády problém přece jen řešit. Je otázka, zda budou následovat požadavky vůči dalším státům, které mají s plněním konvergenčních kritérií problémy, na druhé straně někteří leaderi evropských vlád se vyjadřují na adresu Paktu pejorativně. Italský premiér Berlusconi, jehož země má s plněním kritéria stability veřejných financí a vyrovnaného rozpočtu též problémy, se v loňském roce vyjádřil, že Pakt nepřijatelným způsobem omezuje autonomii rozpočtové politiky členských států.

Konvergenční kritéria z hlediska nečlenů eurozóny

ČR jako stát vůči eurozóně vnější je vůči Paktu stability a růstu nyní v postavení země, jejíž ekonomické ukazatele jsou pod drobnohledem z důvodu příprav na přijetí eura. Státy vně eurozóny, které o přijetí eura stojí, často upozorňovaly na fakt, že se evropské instituce dopouštějí aplikace dvojího měřítka, když ponechávají bez sankcí v eurozóně státy, které po léta nesplňují ani kritéria přijetí společné měny.

V březnu požádala Komise o vstup do eurozóny Litva.

Litva nemá problém s plněním kritérií vztahujících se k veřejným financím (např. na rozdíl od Maďarska), ale potýká se s vyšší inflací, překračuje o 0,1% povolenou hranici pro vstup do eurozóny (povolená hranice je určována na základě míry inflace tří států eurozóny s nejnižší inflací). Komise se proto k její žádosti o individuální konvergenční plán, který je předstupněm přijetí eura prozatím, vyjádřila zdrženlivě a chce počkat s rozhodnutím na další instituce (EcoFin). Litva naproti tomu připomíná Komisi další „hřích dvojího metru“ – když bylo do eurozóny přijato Řecko, byl to více méně politický krok, protože tento stát nesplňoval více než jedno konvergenční kritérium. Problém rozšiřování eurozóny o nové členské státy EU je dvojsečný, noví členové se na jedné straně bouří proti přísnějšímu zacházení, které nebylo aplikováno v minulosti a není aplikováno při dodržování Paktu ze strany zemí, které již členy eurozóny jsou. Na druhé straně je sporné rozšiřovat překotně eurozónu o státy, které mají problémy plnit konvergenční kritéria a ohrožovat stabilitu eura.

Ještě před Litvou o členství v eurozóně žádalo Slovinsko, které je považováno za kandidáta nacházejícího se nejbližší přijetí společné měny. Březnové zasedání Rady EcoFin oznámilo, že definitivní odpověď stran přijetí do eurozóny obdrží Slovinsko 16. května na základě verdiktu Komise a Evropské centrální banky.

Rada EcoFin varovala před „novým ekonomickým nacionalismem“

Březnové zasedání EcoFin se dotýkalo ještě jednoho ekonomického problému, komisař pro ekonomické a monetární otázky Joachín Almunia se na něm pokoušel apelovat na zástupce členských států, aby se vzdaly „ekonomického patriotismu“ a protekcionistických praktik, které podle něho narušují volný trh. Proti tzv. „novému protekcionismu“ se pokoušel apelovat v březnu i předseda Komise Barroso.

1.3.2 Rada pro energetiku

Evropská energetická politika

V průběhu února a března se Rada i Komise intenzivně věnovaly základnímu vymezení dalšího směřování energetické politiky EU. Rada připravila pro summit ve dnech 23.–24. března dokument Nová energetická politika (přijala jej na zvláštním zasedání 14. března) a Komise novou zelenou knihu.

Pozadí

V rámci EU je stále intenzivněji pocíťována obava z budoucího zajištění energetické soběstačnosti. Nehovoří pro ni jen případy z poslední doby, kdy např. došlo k dočasnému přerušení dodávek zemního plynu, ale i skutečnost, že prozatím neexistuje plnohodnotná náhrada v současnosti používaných zdrojů, přičemž ze statistik je patrné, že spotřeba energií v Evropě do budoucna výrazně vzroste.

Príspevek Rady

Text Rady se zaměřil na otázku výzkumu a vývoje, vnitřního trhu, „udržitelné energie“ a vnějších vztahů. Cílem je vyváženě podporovat tzv. tři pilíře: zabezpečení dodávek energií, „udržitelnost“ a hospodářskou soutěž, a to aplikací adekvátních (časově různě omezených) řešení. Důležité je, že členské státy mají mít zaručenu suverenitu v otázce výběru primárních energetických zdrojů (což například evropská ústava negarantovala).

Je nicméně otázkou, nakolik budou státy vystaveny možnému politickému tlaku v případě výběru jiných než většinově uznávaných zdrojů energie.

Obecně lze dokument hodnotit jako kompilát dosavadních přístupů k problematice bez větší přidané hodnoty, resp. bez konkrétních řešení situace.

Vzhledem k tomu, že byl zamýšlen především jako podklad pro jednání Evropské rady, není to nijak překvapivé. Neexistuje ovšem žádná záruka, že summit textu dodá jasnější směr, jenž povede Radu a Komisi ke kooperaci ve věci definování konkrétnějších návrhů. Proti navíc mohou působit rozdílné zájmy jednotlivých zemí týkající se preferovaných způsobů řešení situace na poli energetiky. Kontroverze se ostatně projeví už před summitem. Budoucí podobu energetické politiky EU (i v souvislosti s prezentací zelené knihy Komise – viz níže) odsoudily (resp. vřele nepřijaly) především čtyři země: Německo, Portugalsko, Česká republika a Velká Británie – všechny s obavou, že vytvoření regulátora na evropské úrovni zasáhne jejich vlastní rozhodování o způsobech zajištění energetické soběstačnosti.

Zelená kniha

Komise v zelené knize z 8. března konstatuje zvyšování závislosti EU na dodávkách energie z vnějších zdrojů (v průběhu 20 let by se mohla podle Komise zvýšit až na 70%) a výrazné navyšování dovozu zemního plynu. Vedle toho definuje šest priorit, které se fakticky překrývají s „pilíři“, které vymezila Rada, jen je mírně přeskupuje.

Nutno dodat, že se tak stalo právě po intervenci některých členských států, které s původním neoficiálním zněním zelené knihy nesohlasily. Komise nicméně i tak vyzývá státy, aby přehodnotily své pozice a pochopily význam evropské energetické politiky pro budoucí fungování EU. Zdá se ale, že její apel nenalezne adekvátní odezvu – a to nejen u jednotlivých zemí. I další aktéři (environmentalisté, odbory) se vůči zelené knize postavili kriticky, byť z jiných důvodů.

Další vývoj

Otázky budoucí evropské energetické politiky budou patřit mezi klíčové položky jarní Evropské rady. Do té doby budou diskuse probíhat jen na neformální bázi a pravděpodobně nijak neovlivní dosavadní postoje jednotlivých států (aktérů).

1.3.3 Rada pro hospodářskou soutěž

Strategie proti padělkům

Komise už v listopadu 2005 prezentovala svou strategii (akční plán) proti dovozu padělaného zboží do EU. Nyní ji schválila Rada, která oznámila, že v nejbližších dnech vydá rezoluci, v níž

dá členskými státy i Komisi zelenou, aby akční plán implementovaly.

Pozadí strategie

Komise k této aktivitě přistoupila poté, co si ověřila, že ze zámoří (především z Číny) do EU směřuje velké množství zboží, které patří mezi padělky, resp. porušuje právo na duševní vlastnictví.

Obsah strategie

V rámci strategie by mělo docházet k dobrovolné komunikaci postižených držitelů práv a celních úřadů, aby bylo možné včas a efektivně zasáhnout proti nelegálním dovozům do EU. Z mediálně známých případů by se to např. týkalo i české firmy Blata, vyrábějící minibiky.

Další částí strategie bude i komunikace unijních úřadů s úřady v zemích, z nichž padělky pocházejí (nejčastěji Čína). Komise konečně zhodnotí i aplikaci nařízení 1383/2003, které dává pravomoc celníkům zajišťovat padělané zboží při snaze o vstup do EU. Podle dosavadních šetření se nelegální dovoz za posledních pět let navýšil až o 1000 %.

Sporné body

Problémem akčního plánu je jeho nezávaznost. Ačkoli si klade z hlediska fungování jednotného vnitřního trhu legitimní cíle, není schopen na stávajícím stavu, kdy se do EU dovážejí nejen „obligátní“ padělky léků a luxusního zboží, ale i padělky věcí běžné spotřeby, nic změnit.

Např. z hlediska firmy Blata nedojde pravděpodobně k žádnému posunu. Většinu nákladů ponese v boji proti padělkům i nadále sama, přičemž nemá žádnou jistotu, že se její problematická situace nebude zhoršovat.

Další vývoj

Komise nevyhlásila, zda hodlá akční plán hodnotit průběžně, nebo až na jeho konci. V případě druhé varianty lze očekávat evaluaci pravděpodobně na konci roku, popř. na začátku roku 2007.

Směrnice o službách

Rada pro hospodářskou soutěž se 12. března věnovala otázce směrnice o službách, resp. dalšímu postupu při jejím schvalování. Staré a nové členské země se v názoru na návrh liší.

Legislativní pozadí

Návrh směrnice byl zveřejněn v lednu 2004 a v únoru 2006 proběhlo první čtení v EP. Nyní se očekává přijetí tzv. společného postoje Rady. Text, který

vzešel z EP, výrazně pozměnil původní, výrazně liberalizační návrh Komise směrem k méně ambicióznímu textu.

Obsah debaty

Ministři se shodli na tom, že parlamentní text představuje dobrý základ pro další jednání. Zde však konsensus končí. Většina nových členských zemí a několik států EU-15 odmítlo faktickou rekonstrukci návrhu v málo liberalizační normu. Hlavní výtkou bylo především upozadění (zrušení) tzv. principu originality, který by napomohl poskytovatelům služeb z jiných členských států fungovat (alespoň dočasně) podle pravidel domovského státu. Nakonec ale většina z nich ustoupila (nebo v budoucnu s největší pravděpodobností ustoupí), protože se nejvíce jako reálné oponovat EP v případě, že se za něj (jako až na výjimky vždy) staví Komise. Navíc první čtení EP proběhlo na základě širokého konsenzu dvou největších frakcí. (Skutečnost, že socialistická skupina z něj výtěžila více než EPP-ED, je v tomto směru spíše druhořadá.)

Další vývoj

Problematice liberalizace služeb se bude věnovat na nejvyšší úrovni Evropská rada ve dnech 23.–24. března, ale konkrétní pokrok zde nelze vzhledem k charakteru jednání čekat. 4. dubna ovšem Komise předloží svůj nový návrh pozměněný o dodatky EP. Meritorní debata v Radě proběhne až ve dnech 21.–22. dubna.

1.3.4 Rada pro životní prostředí

Vývoz odpadu do České republiky

Český a německý ministr životního prostředí se 9. března sešli na zasedání Rady v Bruselu, kde se bilaterálně věnovali otázce vývozu německého odpadu do ČR. Podle českého ministra německá strana uznala morální odpovědnost za celý problém a zavázala se na své straně hranic provádět potřebné kontroly.

Pozadí

V souvislosti se vstupem do EU byly zrušeny všechny kontroly na hranicích vzhledem k tomu, že ČR se stala součástí jednotného celního prostoru. K danému posunu došlo se všemi pozitivy i negativy. V poslední době se začaly množit dovozy německého odpadu na české (často i nelegální) skládky. Podle některých odhadů se do ČR dovezlo na 15 tis. tun odpadu.

Vývoj

Německý ministr po schůzce se svým českým protějškem rámcově podpořil návrh na změnu směrnice 75/442 o odpadech, konkrétně ustanovení o spalování komunálního odpadu.

Revize by měla zajistit, aby odpad byl spalován v té zemi, v níž byl vytvořen (princip země původu), a aby byla upřednostňována recyklace před spalováním a ukládáním odpadu. Tyto myšlenky podpořili i zástupci Slovenska a Maďarska a očekává se další projednávání celé věci na fóru Visegrádské čtyřky v květnu 2006.

Sporné body

Revize evropské normy je principiálně možná, ovšem musí ji navrhnout Komise – a prozatím neexistuje žádná jistota, že by tak hodlala učinit. Otázkou je i to, zda právě několik desetiletí stará směrnice je jediným problémem. Podle některých zdrojů ČR disponuje adekvátním instrumentariem, které jí umožňuje problém eliminovat bez další legislativní iniciativy, jen je potřeba řádně a vhodně zapojit českou Celní správu a Českou inspekci životního prostředí.

Další vývoj

Posun v celé věci lze čekat na dvou frontách: neformálně v rámci Visegrádské čtyřky a oficiálně na dalším zasedání Rady ministru životního prostředí. Potenciální změna právního stavu však bude trvat dlouho a české straně prozatím nezbude nic jiného než využít jiných prostředků, jak dovoz německého odpadu do ČR omezit (viz výše). Bude také záležet na tom, nakolik se bude německá strana cítit vázána prohlášením svého ministra životního prostředí.

1.3.5 Rada pro zemědělství a rybolov

Bezpečnost potravin – definice vodky

Poměrně kuriózní otázce se věnovala Rada ministrů zemědělství na zasedání 20. února. V rámci snahy definovat přesné kvalitativní parametry některých potravin, jejichž nevhodné složení by mohlo ohrozit zdraví spotřebitele (telecí maso apod.) se Rada pokusila o přesnou kvalitativní definici vodky.

Diskuse o definici vodky ke skutečnosti částečně na žádost polské delegace, částečně pod vlivem vydání Směrnice o alkoholických nápojích ze strany Komise. Polsko požadovalo, aby Rada ještě zpřísnila definici vodky obsaženou ve Směrnici Komise (dle ní lze označit za vodku alkohol vyrobený z přírodních materiálů, Polsko však požadovalo, aby byla definice zúžena pouze na alkohol vyrobený z cereálií či brambor).

Hodnocení polské žádosti

V pozadí stojí snaha uchránit své výrobky na evropském trhu před dovozem vodky vyrobené z jiných než zmíněných ingrediencí, a to především z prostoru bývalého SSSR. Polsko v jeho požadavku podpořilo také Německo a další výrobci vodky v EU (pobaltské státy Litva a Lotyšsko a státy severní Evropy). Proti zpřísnění definice vodky však Velká Británie, Nizozemí, Irsko a také Estonsko. Tato kauza poměrně zajímavě ilustruje, jak některé nové členské státy obratně využívají některých praktik EU, jež se v poslední době ve jménu ochrany spotřebitele objevují na pořadu jednání Komise i Rad ministrů a jsou označovány za nadměrný projev regulace a protekcionismu, ale patřily ke „koloritu“ evropského volného trhu odedávna.

Bioenergie

Zasedání Rady ministrů zemědělství 20. února bylo věnováno otázce, která zejména na přelomu února a března, v souvislosti s diskusí nad plány energetické politiky EU, získala na aktuálnosti, i když na pořadu jednání Komise a Rady se již vyskytovala delší dobu. Týká se výroby biopaliv a bioenergie, Rada přitom projednávala jednak Akční plán o biomase, který jí v této oblasti předložila Komise, jednak evropskou strategii týkající se biopaliv, také předloženou Komisí.

Velmi důležitým bodem jednání byla snaha vyřešit otázku na jedné straně dosažení stanovených stropů podílu biopaliv na celkové spotřebě, výrobě a prodeji nejen v rámci EU, ale i v jednotlivých státech (stanovuje je Směrnice o bioenergii z roku 2001, a to i pro ČR). Na druhé straně je zde citlivá otázka možných importů levně vyrobeného biopaliva ze zemí třetího světa (především z Latinské Ameriky).

Sporné body

Bioenergie nepředstavuje jen vítanou možnost alternativy pro evropské zemědělce, kteří budou muset postupně ukončit produkční činnost v některých sektorech, a naplnění požadavků ekologické spotřeby energie. Je také kontroverzním tématem. Některé analýzy poukazují na přílišnou nákladnost výroby (např. při výrobě metylesteru řepkového oleje – MEŘO, který představuje jeden z druhů první generace biopaliv). Řešením může být větší využívání biopaliv druhé generace (tuhá či tekutá paliva na bázi dřeva či slámy). Poměrně nákladná výroba biopaliv bývá producentům většinou dotačně kompenzována, poukazuje se proto na možnost dovozu levného biopaliva ze třetích zemí (např. Brazílie využívá k výrobě biopaliva i cukrovou třtinu). Této alternativě se pokoušejí zástupci některých členských zemí

v Radě (hlavně Francie) čelit požadavkem, aby EU svoji podporu evropským biopalivům doplnila ještě zpřísněním dosavadní celní politiky v této oblasti.

Jiný kritický hlas poukazuje na to, že markantní zvýšení podílu biopaliv by vyžadovalo věnovat asi čtvrtinu orné půdy EU plodinám vhodným pro jejich výrobu, což by mohlo ohrozit základní funkci zemědělství, již vždy byla produkce potravin.

V té souvislosti se hovoří i o méně tradičních řešeních – výtěžnost např. řepky určené k výrobě MEŘO by se mohla zvýšit využíváním geneticky upravené řepky, která je nyní již k dispozici, pěstuje se např. v USA, v EU jsou však zkoušky GMO řepky prozatím zakázány (na rozdíl od GMO kukuřice), i když je tento zákaz poněkud absurdní, vezmeme-li v úvahu, že by MEŘO nebyl využíván k potravinářským účelům.

Výsledky jednání Rady

Rada k v této otázce 20. února ke konkrétním závěrům samozřejmě nedospěla, diskuse o bioenergii jsou na půdě zemědělské rady v takto závažné a legislativními akcemi Komise podpořené podobě na počátku.

Nedospěla prozatím ani ke konkrétnímu závěru, zda by mělo být nedodržení povinných stropů pro podíl biopaliv v rámci jednotlivých členských států sankcionováno (ČR se ve směrnici z roku 2001 zavázala k podílu 3,7% do roku 2006 a 5,75% do roku 2010, splnění těchto limitů je však vzhledem k veškerým problémům, které dotační politiku, výrobu a distribuci MEŘO u nás obklopují, nereálné, je však třeba zdůraznit, že ani některé další členské státy a EU jako celek závazkům směrnice nedosahují a zřejmě ani do roku 2010 nedosáhnou). Očekává se však, že otázka biomasy a bioenergie bude i nadále významným tématem dalších setkání Rady ministrů zemědělství.

Reforma cukerního pořádku

Významným jednacím bodem zasedání Rady 20. února, avšak bodem, který již též patřil mezi dříve dohodnuté položky a čekal pouze na formální souhlas, je problematika, která během téměř 2 let představovala vysoce kontroverzní téma na půdě Rady ministrů zemědělství – reforma cukerního pořádku, spojená se snižováním produkčních kvót a výrazným krácením zaručených cen na evropském trhu.

Průběh jednání Rady

Na rozdíl od otázky rozvoje venkova možný formální souhlas ještě na poslední chvíli zablokovala na únorovém zasedání Rady mimořádně aktivní polská

delegace. Polsko na poslední chvíli pohrozilo možností uchýlit se k praktice rozhodovacího procesu v Radě staré téměř 40 let – k tzv. lucemburskému kompromisu. V 60. letech, v době, kdy byl budován společný zemědělský trh a kontroverze vyvolávala především otázka převedení této oblasti z jednomyslného hlasování do režimu hlasování QMV, získaly členské státy na popud Francie, která kvůli tomu dokonce na několik měsíců vykonávala „politiku prázdného křesla“ v Radě, možnost vynutit si hlasování jednomyslností v oblasti jednotného trhu i tam, kde smlouvy předepisují QMV.

Lucemburský kompromis je aplikovatelný tehdy, pokud členský stát argumentuje možným poškozením „životně důležitých“ národních zájmů. S možností použít tento argument vystoupilo tedy na Radě ministrů Polsko. Nakonec však tento nástroj nepoužilo, postavilo se však v hlasování Rady proti navrhované podobě reformy (spolu s Řeckem a Lotyšskem, Litva, která zpočátku indikovala hlasování proti, nakonec návrh podpořila).

Dlouho očekávané (zejména ze strany WTO, která očekává otevření evropského trhu importérům z nečlenských zemí) nařízení o reformě cukerního pořádku bylo tedy finálně odsouhlaseno. EP v této věci nemá dle platného primárního práva rozhodovací pravomoc.

Obsah a praktické dopady nařízení

Nařízení vstupuje v platnost 1. července 2006 a přináší plošné snížení garantovaných výkupních cen cukru v celé EU o 36 %. V prvním roce platnosti, tedy v marketingovém roce 2006/2007 má dojít k cca 10% plošnému snížení produkční kvóty cukru napříč EU (snížení o asi 2–3 mil. t, Řídící výbor pro cukr, který je součástí komitologie nakonec 2. března stanovil závazné plošné snížení produkční kvóty o 2,5 t), což je krok, který nebyl obsažen v původním návrhu z konce roku 2005, Komise jej začlenila do nařízení až těsně před zasedáním, 6. února.

Tento krok částečně působí v neprospěch nových členů, kterým byla při vstupu určena na základě nových jednání mezi EU a WTO již nižší výrobní i vývozní kvóta. Přesto je tento návrh přijímán jako jediný možný kompromis za daných podmínek silného tlaku ze strany států třetího světa, který odstraňuje někdejší nejsilnější příčinu odporu nových členů (explicitní označení konkurenceschopných a nekonkurenceschopných zemí, možnost převodu výrobních kvót mezi cukrovary napříč hranicemi EU). Lze však říci, že navzdory tomu výsledné nařízení zachovává některé významné asymetrie (vyšší výrobní kvóta velkých výrobců z řad starších členů – Francie, Španělska; plošné krácení kvót). Řešením

mohla být úplná liberalizace trhu bez kvót a zaručených cen pro všechny, i tato varianta byla v roce 2003 v rámci jednání Komise ve hře, to však není příliš ve stylu evropských legislativních úprav, byla proto poměrně rychle zamítnuta. Současná komisařka pro zemědělství Boelová verdikt Rady 20. února přivítala a prohlásila, že tato podoba návrhu žádnou lepší a výhodnější alternativu neměla. ČR se reforma dotkne částečně, k významné restrukturalizaci a poklesu počtu cukrovarů zde došlo již v průběhu 90. let, většina cukrovarů navíc změnila majitele a nachází se dnes v rukou západních investorů (především z Německa), pěstitelé cukrovky však dopad reformy pocítí, i když s touto situací již delší dobu počítali.

Rozvoj venkova

Na zasedání Rady ministrů 20. února dospěl k závěrečnému formálnímu souhlasu strategický rámec pro budoucnost politiky rozvoje venkova v letech 2007–2013, nezbytný pro spuštění fondu EAFRD v rámci nové finanční perspektivy.

Rada neočekávala žádné komplikace, protože se na návrhu strategického rámce jednomyslně dohodla v listopadu 2005. Dalším krokem bude vytvoření národních plánů jednotlivých členských států, které mohou stanovit své vlastní finanční stropy jednotlivých os fondu EAFRD, musí se však řídit rámcovým nastavením, které schválila Rada a nesmí jít pod jednotlivé stropy stanovené strategickým rámcem.

Podoba strategického rámce pro EAFRD a hledisko ČR
EAFRD rozděluje opáření do 4 os: Osa I – zvýšení konkurenceschopnosti agrárního sektoru, Osa II – ochrana přírody a krajiny, Osa III – zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a Osa IV – program Leader (opatření založené na místních strategiích rozvoje v rámci mikroregionů). České ministerstvo zemědělství se rozhodlo na osu I (investice do zemědělství a potravinářství), vydat 23% výdajů z celkových více než 13 mld. Kč ročně (celkově má ČR získat z EAFRD asi 73 mld. Kč na 7 let), na osu II 55,5% výdajů, a na osy III a IV (rozvoj vesnic) 19% výdajů. Členské státy mohou nad rámec EAFRD ještě spolufinancovat jednotlivé osy, a to Osu I z 75%, Osu II z 80%, Osu III ze 75% a Osu IV opět z 80%. Ministerstvo zemědělství nyní deklaruje, že v rámci jeho struktur probíhá intenzivní příprava další legislativy a dotačních titulů pro čerpání z EAFRD, lze tedy doufat, že jejich parametry budou takové, aby zajistily pohodlné čerpání a využívání prostředků, které jsou k dispozici, aby se neopakovala odhalení v případě komunitárních programů (zaostávání ČR za možnostmi čerpání z nich).

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

2.1 BUDOUCNOST EU

Rakouské předsednictví a euroústava

Přestože rakouské předsednictví neučinilo z tohoto tématu bod agendy březnové Evropské rady, dá se říci, že podporuje diskusi o možném oživení Evropské ústavy jak v rámci institucí EU, tak na některých jiných diskusních fórech, na nichž se setkávají představitelé EU se zástupci různých sektorů.

O Evropské ústavě hovořil v březnu pod patronací rakouského předsednictví ve Vídni dokonce Výbor evropských samospráv a regionů (CEMR). Vyslovil se pro to, aby v „příštím“ ústavním textu byl obsažen text Evropské charty lokálních samospráv.

Budoucnost euroústavy očima kancléře Schüssela

Rakouský kancléř Schüssel ve svých prohlášeních týkajících se ústavy také zpochybňuje tvrzení, že by šlo o „mrtvý dokument“, hovoří o třech variantách budoucího vývoje: 1) změna textu, 2) „změna metody“ – čímž Schüssel míní poměrně alarmující variantu uspořádání celoevropského referenda, které by mělo jediný zavazující výsledek a 3) změnu kontextu – tato varianta velmi diplomaticky opisuje představu některých činitelů institucí EU i členských států, že je třeba výměna politické garnitury v některých státech (především odchod „iritující“ postavy francouzského prezidenta Chiraca, řada představitelů EU totiž věří, že francouzský verdikt byl jakousi „pomstou“ voličů nepopulárnímu prezidentovi) a následně opakování referenda ve Francii i v Nizozemí.

Prozatím se rýsuje ustavení speciálního výboru, který by měl sdružovat 5 předsednictví EU v letech 2005–2007 (počínaje Lucemburskem, přes Velkou Británii, Rakousko, Finsko až k Německu) a který by měl vypracovat jakousi „orientační mapu“ budoucnosti EU, publikovanou poté v roce 2007.

Budoucnost euroústavy očima dalších evropských představitelů

Pozice dalších „evropských leaderů“ se pohybuje od trvalé snahy vyjmout pouze některé části ústavy a schválit ji znovu v „okleštěné podobě“ (původně

francouzský prezident Chirac, kterému dávají za pravdu i průzkumy veřejného mínění), přes podporu vytvoření „pevného jádra EU“, které schválí ústavu bez ostatních (lucemburský premiér Juncker, částečně francouzský ministr vnitra a snad i budoucí prezident Sarkozy, nyní se s tímto názorem ztotožňuje i Chirac) až po snahu přijmout dokument v současné podobě a hlasovat o něm znovu tam, kde neuspěl (německá kancléřka Merkelová, která chce přijetí ústavy během německého předsednictví). Ve všech případech (snad až s výjimkou prvního) by přitom šlo o určité „znásilnění“ legislativního mechanismu platného při přijímání primárního práva a obsaženého i v závěrečných ustanoveních samotné ústavy.

Rozšiřování EU

V otázkách dalšího rozšiřování EU vydaly evropské instituce a členské státy na přelomu února a března několik poměrně protichůdných signálů.

Západní Balkán

11. března na schůzce ministrů zahraničí pětadvacítky v Salzburku bylo (dle některých komentářů zejména pod tlakem tří kandidátských zemí, Turecka, Chorvatska a Makedonie) vydáno prohlášení konstatující pokrok učiněný Tureckem, Chorvatskem, Makedonií, ale i Bosnou a Hercegovinou, Srbskem a Černou Horou a Albánií (další tři státy, které deklaraci podepsaly) v loňském roce na cestě ke členství v EU.

Na jeho podobě se do značné míry podepsal ambivalentní postoj EU k tomuto procesu: V prohlášení původně nefigurovala zmínka o tom, že konečnou destinací těchto zemí má být členství v EU), konečné znění textu již ale tuto formulaci obsahuje (i když jde jen o deklaraci, která neznámá žádný závazek). Deklarace je výrazem značné snahy zejména Turecka a Chorvatska, s nimiž byly přístupové rozhovory zahájeny na podzim 2005, a Makedonie, v jejímž případě rozhodl o zahájení přístupových rozhovorů summit Evropské rady v prosinci 2005, o to, aby jednání skutečně vyústila v členství. Přesto se těmto státům nepodařilo prosadit, aby prohlášení neobsahovalo zmínku o nutném ohledu na „absorpční kapacitu“ EU.

Hodnocení prohlášení stran dalšího rozšiřování EU

Prohlášení z 11. března na jedné straně dokládá již dříve pozorovaný trend, že EU v úvahách o budoucím rozšíření dává jednoznačně přednost jihovýchodní (Balkán) dimenzi před dimenzí východní (postsovětský prostor), i když v tomto postoji není zcela jednotná (specifické postavení Ukrajiny v zahraniční politice Polska). Přesto nelze jeho význam přeceňovat.

Představitelé EU stále hovoří i o vizích přidruženého partnerství, a to jak v případě Turecka, tak např. Ukrajiny. Zvláštní příchuť má událost, která se váže k jednání ministrů zahraničí EU s představiteli 6 zemí západního Balkánu: přímo v den jednání dorazila do Salzburku zpráva o smrti někdejšího jugoslávského prezidenta Miloševiče v Haagu. Emoce obklopující tuto událost v Srbsku (spekulace o nejasných příčinách smrti), které ještě zesílily po převozu ostatků Miloševiče do Bělehradu, opět působí jako faktor svého druhu v otázkách budoucnosti postavení Srbska a Černé Hory v regionu i vůči EU.

Francie a rozšiřování EU

Je také otázkou, do jaké míry se na budoucím rozšiřování EU podepíše skutečnost, že se francouzskému prezidentu Chiracovi podařilo prosadit do francouzské ústavy dodatek, podle něhož musí každé rozšíření EU po roce 2007 (tedy po předpokládaném přijetí Bulharska a Rumunska) podléhat ve Francii referendu.

Francie dlouhodobě dává najevo skepticismus vůči dalšímu rozšiřování, její přístup byl rezervovaný i v případě rozšíření v roce 2004. Návrhy na jakýsi institut přidruženého partnerství namísto plného členství nejsou novinkou posledních měsíců, je zajímavé, že s touto myšlenkou přišel krátce po roce 1989, tedy ještě před přetvořením Evropského společenství v EU, tehdejší francouzský prezident Mitterand. Otázka možného vstupu Turecka do EU byla dokonce označována jako silná nepřímá příčina zamítavého referenda o euroústavě. V případě budoucích referend o rozšiřování EU ve Francii tedy může znepokojovat zejména Chorvatsko možnost, že negativní volba v jeho případě půjde ruku v ruce s odmítnutím tureckého členství.

Evropské instituce a rozšiřování EU

EU a její členské státy v posledních měsících dávají kandidátům na členství poměrně značně protichůdné signály, skepticky se k dalšímu rozšíření nad rámec přijetí Bulharska a Rumunska v roce 2007 vyjadřuje stále častěji současná předsednická země, Rakousko. Také EP se na svém plenárním zasedání 13.–16. března zabýval prohlášením (Brokova zpráva), které mělo stanovit budoucí limity rozšíření EU.

Zpráva nazývající se Strategie pro rozšiřování EU explicitně hovoří o tom, že další rozšiřování by měla respektovat „absorpční kapacitu“ Unie. Zpráva nedává explicitní limity rozšiřovacímu procesu, nehovoří o „hranicích Unie“, ale jednoznačně potvrzuje, že ani EP není v tomto směru liberální institucí. Zpráva byla totiž přijata téměř 400 hlasy, 95 poslanců se vyslovilo proti. Institucí, z jejichž řad zaznívá nejméně rezervovaných signálů vůči rozšiřování tak zůstává Komise, i když i zde se ještě na konci roku 2005 vyjádřila nizozemská komisařka Kroesová o tom, že je třeba brát v úvahu „absorpční kapacitu“ EU, rozšiřovací „nadšení“ mírnila částečně i některá slova komisaře pro rozšiřování Oliho Rehna. Slova Kroesové následně převzal francouzský ministr vnitra Sarkozy, rakouský kancléř Schüssel a konec konců i zmíněné salzburské prohlášení ministrů zahraničí a Brokova zpráva.

2.2 FINANCOVÁNÍ EU**Finanční perspektiva, evropský rozpočet a vztah ČR k němu**

Téma nové finanční perspektivy pro roky 2007–2013 se poměrně překvapivě nestane hlavním bodem zasedání Evropské rady 23.–25. března. Shodlo se na tom rakouské předsednictví, nyní majoritně připravující agendu Evropských rad, s Komisí.

Téma, které ještě v loňském roce (především v jeho druhé polovině) tvořilo hlavní otázku a ohnisko zájmu evropských institucí i členských států bylo poté, co EP nepřistoupil v lednu na kompromisní britský návrh a nepodpořil ji meziinstitucionální dohodou, odsunuto na jednání mezi Komisí, EP, Radou a jejími představiteli. Tato jednání se odehrávají v podstatě za zavřenými dveřmi, na veřejnost pouze ojediněle pronikají signály o tom, jakou perspektivu dávají jednotlivé instituce brzkému přijetí meziinstitucionální dohody.

Finanční perspektiva a Komise – Fond pro boj s následky globalizace

V únoru konzistentnější zprávu o svém postoji k meziinstitucionální dohodě, coby „nabídku do dalších jednání“ prezentovala Komise (viz monitoring leden/únor 2006), i když v ní chybělo to nejpodstatnější – konkrétní čísla a finanční stropy. Zajímavá přitom je především usilovná snaha předsedy Komise Barrosa realizovat v rámci nové finanční perspektivy nový Evropský fond pro boj s následky globalizace, který by měl finančně odškodňovat regiony či státy postižené např. od-

livem kapitálu, nárůstem nezaměstnanosti v případě zvýšené imigrace a ekonomické mobility či zvýšené konkurence na světovém trhu.

Zjednodušeně řečeno, může jít fakticky i o fond pro boj s následky liberalizace globálního obchodu a samotné evropské integrace, procesu, který se geograficky rozšiřuje a obsahově prohlubuje. Otázkou je, jaké finanční prostředky EU do tohoto fondu primárně určeného pro EU-15 věnuje a zda se podaří prosadit původní myšlenku, že by mělo jít o jakýsi „fluidní“ fond, jemuž není určena přesná částka, ale může čerpat z rezerv různých nadpisů, což by byl v rámci rozpočtové politiky určitý precedens (rozpočet EU od počátků striktně využívá zásadu nepřeveditelnosti financí mezi jednotlivými nadpisy rozpočtových kapitol). Komise se prozatím pokouší definovat kritéria, která by umožňovala čerpat prostředky z tohoto fondu a cesty jejich vyplácení (zda půjde o podpory v nezaměstnanosti, podpory rekvalifikačních programů apod.), svoji představu o novém fondu odhalila v podobě Směrnice zveřejněné 1. března. EU by se na „boji s globalizací“ měla podle ní podílet 50% financováním, zbytek by měl spolufinancovat dotčený členský stát. Dle Barrosova komentáře má fond představovat určitou reakci na kritiku Francie, že EU navzdory původním příslibům nefinancovala pomoc předměstím, na nichž došlo k nepokojům na podzim 2005, protože jí to nedovolovaly parametry současné finanční perspektivy.

Budoucnost jednání o finanční perspektivě 2007–2013

O budoucnosti finanční perspektivy má jednat Rada ministrů zahraničí (Všeobecná rada), která se uskuteční před zasedáním Evropské rady 20.–21. března, částečně se jí věnovala již krátká schůzka Všeobecné rady 27. února.

Již 21. února navíc zasedli představitelé Komise, EP a Všeobecné rady k „dialogu“ nad finanční perspektivou. Instrukce EU zjevně zvolily postup méně spektakulárního jednání, snad aby před veřejností opět nedemonstrovaly nedostatek konsensu hlav států a vlád v rámci Evropské rady. Nepřinesl však průlomové výsledky. Zástupci institucí EU přitom stále odsouvají datum, do jehož vypršení doufají v přijetí meziinstitucionální dohody (IIA). Na počátku roku 2006 a rakouského předsednictví se hovořilo o nutnosti přijetí IIA do března, v únoru, kdy již bylo jasné, že IIA nebude tvořit hlavní bod summitu Evropské rady, se hovořilo o dubnu 2006, nyní rakouské předsednictví i Komise zmiňují květen.

Problémy ČR s čerpáním rozpočtových prostředků

Na přelomu února a března pronikla na veřejnost zpráva o vyhodnocení čerpání rozpočtových prostředků ze strukturálních fondů, kohezního fon-

du a též z některých komunitárních programů v rámci vnitřních politik ze strany jednotlivých členských států.

Dle zprávy se ČR nachází na předposledním místě v rámci nových členů v čerpání prostředků, na něž má nárok dle kodaňských závazků. Její podíl na čerpání financí EU nedosahuje ani 18% za období 2004–2005.

Situace je alarmující zvláště v oblasti komunitárních programů, jejichž gestorem jsou jednotlivá ministerstva.

Zde vykazovala ČR špatné výsledky již podle prvních zpráv zveřejňovaných na konci roku 2004 a průběžně během roku 2005. V roce 2004 měla ČR získat dle kodaňských závazků cca 134 mil. € v oblasti komunitárních programů, vyčerpala však podle tehdejších zpráv (i když v té době ještě nebyly k dispozici veškeré výsledky) jen o něco málo více než 9 mil. € (!), z cca 140 mil. €, které měla ČR obdržet dle kodaňských závazků v roce 2005 vyčerpala v komunitárních programech přibližně 15 %. Pro rok 2006 by mohla získat až 145 mil. €, bude-li však její čerpání pokračovat touto cestou, může se stát, že o prostředky přijde. Praxe je taková, že komunitární programy jsou většinou víceleté, čerpání tedy probíhá ve 2 až 3 letech, financování některých programů této finanční perspektivy tedy bude dobíhat ještě i po roce 2007.

Možné příčiny problémů

Skutečností však je, že ČR v rámci komunitárních programů spravovaných jednotlivými ministerstvy zaostává v počtu úspěšných projektů. Hovoří se o špatné koordinaci mezi vládními resorty (především ministerstvem financí a dalšími ministerstvy, ministerstvem práce a sociálních věcí a ministerstvem školství apod.), na vině je i špatné nastavení programů (peníze je nutné vysoce spolufinancovat, někdy až ze dvou třetin, na návratnost z peněz EU se čeká zpětně). Žadatele odrazuje i velká byrokracie, i když jsou již dnes, zejména na regionální úrovni k dispozici poradenské firmy (v tomto je situace příznivější než např. pro žadatele o zemědělské dotace).

Úspěšnější je ČR při čerpání peněz ze strukturálních fondů (Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond, Kohezní fond, zde však zafungoval i fakt, že do Kohezního fondu byly v prvních letech převedeny částky z předvstupních nástrojů, především ze Sapard a Ispa, pro něž již existovaly jednodušší dotační tituly s nízkou mírou spolufinancování).

Problémem je často i fakt, že veřejnost se neorientuje v množství programů a dotačních titulů, z nichž některé jsou součástí prostředků ze strukturálních fondů, jiné součástí komunitárních programů,

s ohledem na to pak některé spolufinancuje národní rozpočet, jiné přímo žadatel (např. samospráva), rozdílná je také míra spolufinancování, která bývá tradičně vyšší u komunitárních programů, což je ještě modifikováno legislativním nastavením dotačních titulů na národní úrovni. Žadatel pak pro sebe logicky hledá variantu, která by jej stála nejméně vlastních peněz a úsilí při snaze vyhovět byrokratickým požadavkům.

Čísla, která jsou k dispozici potvrzují, že ani příznivé nastavení finanční stropů a „přídělů“ jednotlivým členským státům v rámci finanční perspektivy a rozpočtu nezaručuje jejich využití. Hovořit proto i v souvislosti s novou finanční perspektivou o jakýchkoli „zaručených“ či „zaručeně vyjednaných“ penězích pro ČR je klamavé. Ani po roce 2007 nelze očekávat, že tyto peníze ČR kdosi v plné výši dá, naopak. I poslední údaje za rok 2005 ukazují, že majoritním zdrojem příjmů pro ČR byly i nadále kompenzační platby, které dostávají jako vyrovnání svého salda vůči rozpočtu EU noví členové. Kompenzační platby jsou zaručené platby (za rok 2005 to bylo cca 300 mil. €), které přímo získá rozpočet ČR. Už v roce 2005 však tato částka byla dle kodaňské smlouvy o 33 mil. € nižší než v roce 2004, o dalších více než 100 mil. € se má snížit v roce 2006. V roce 2007 již žádné přímé kompenzace nebudou. Od tohoto roku již bude ČR plně odkázána na dotační čerpání v rámci strukturálních fondů, Kohezního fondu, komunitárních programů a zemědělského rozpočtu. Aby se již v té době nestala z velké části čistým plátcem, je nutno především reformovat, zpřehlednit a částečně odbyrokratizovat systém národních dotačních titulů, a to v nejrůznějších oblastech, od regionálního rozvoje, přes podpory podnikání až po zemědělství. Příležitost k tomu poskytuje nová finanční perspektiva, bude-li na základě meziinstitucionální dohody dojednána.

2.3 JUSTICE A VNITRO

Schengenský systém II

V roce 2007 má začít fungovat druhá fáze Schengenského informačního systému, která má zahrnovat i nové členské státy a ošetřovat tak i současné vnější hranice EU.

Co je „Schengen“

„Schengen“ je v povědomí naší veřejnosti spojen většinou se smlouvou, která vstoupila v platnost v roce 1995 a umožnila občanům členských států tohoto systému cestovat v rámci EU volně bez hraničních kontrol či pasů, v rámci kontinentální

části EU dokonce Schengenský systém fakticky zrušil vnitřní hranice mezi státy. Pro občany nových členských zemí pak vstup do EU v roce 2004 v oblasti „Schengenu“ znamenal podobnou realitu jako v případě uplatňování svobody pohybu pracovníků: vzhledem k tomu, že nové členské státy nebyly členy Schengenského systému, netýkal se jich zcela volný režim cestování v rámci EU (nebyly např. zrušeny pohraniční kontroly mezi novými a sousedními členskými státy EU). Důvodem byla skutečnost, že nové členské státy včetně ČR nebyly členy propojeného informačního systému, který zajišťuje zosťřenou kontrolu na vnějších hranicích EU a naopak odstraňuje ostrahu vnitřních hranic EU.

Jedná se vlastně o elektronicky propojený systém databází, které zahrnují informace o osobách, jimž byl z různých důvodů zamítnut vstup do členských států EU, představují bezpečnostní riziko, jde o hledané osoby apod. Jde o systém ochrany, který má zabránit průniku nežádoucích osob na území EU, např. pachatelů teroristických trestných činů, vyhoštěných osob apod.

Na systému SIS I se nyní podílí 13 starších členských států EU (bez Irska a Velké Británie) a 2 nečlenské státy EU, Norsko a Island, které se k SIS I připojily po roce 2000. SIS II, který má umožnit skladování a evidování dalších osobních dat, typu otisků prstů či digitálních fotografií a má zahrnovat i evropský vízový registr, má sdružovat 28 zemí, včetně ČR. Systém SIS má sestávat z řídicí centrály a poboček v jednotlivých členských státech, mezi nimiž bude fungovat cosi jako „systém včasného varování“. Je zajímavé, že než se rozběhne systém SIS II a než začne řádně fungovat jeho centrála, mají mít jeho fungování pod kontrolou majoritně a společně pobočky v Rakousku a Francii.

Legislativní rámec

Schengenská smlouva byla původně běžným smluvním rámcem mezi suverénními členskými státy, který měl s EU původně společný pouze geografický překryv členských států. V průběhu 2. poloviny 90. let však začalo být zřejmé, že se Schengenský systém začlení do rámce primárního práva EU, stalo se tak Amsterodamskou smlouvou, která vstoupila v platnost v roce 1999.

Od té doby převzaly za administrativu Schengenu již plnou odpovědnost instituce EU, což vyvolávalo odpor některých států, které nesympatizovaly s myšlenkou, že by se Schengen stal další společnou politikou EU a položil základ k posilování EU v oblasti justice a vnitra, což se také stalo. Přesto současný trend nasvědčuje spíše tomu, že i státy, které z těchto důvodů stály mimo Schengen, se k němu připojí z důvodu současné globální bezpečnostní

reality. Irsko a Velká Británie tak již ohlásily, že se připojí v roce 2007 k systému SIS II, podobný úmysl ohlásilo Švýcarsko, které se jinak myšlenkám bližší asociace s EU brání, asociční dohodu se stávající Schengenskou skupinou SIS I již podepsalo na základě výsledků referenda.

Rada ministrů vnitra a EP v současnosti projednávají právní rámec pro vytvoření druhé fáze Schengenského systému, nová legislativa týkající se povinného vybavování pasů a identifikačních průkazů biometrickými údaji, společné azylové politiky, legislativa mající umožnit nadnárodní skladování citlivých osobních údajů a jejich poskytování vyšetřovacím orgánům, ale i např. již schválený evropský zatykač či sporný European Evidence Warrant, směřují do značné míry k tomu, aby se napomohlo vytvoření tohoto systému. Částečně s tímto vývojem souvisí i kontroverzní přijetí Směrnice o zadržování telekomunikačních dat 21. prosince na zasedání Rady pro justici a vnitra (předcházel mu konsensus na směrnici s EP, v rámci hlasování Rady se proti jejímu znění vyslovily 2 státy – Irsko a Slovensko).

Na druhé straně se na národní i evropské úrovni (např. z řad poslanců liberální frakce EP ALDE) ozývají varovné hlasy před omezováním a zneužíváním údajů vysoce privátní povahy tímto způsobem, stejně jako obavy z nadměrného posilování pravomocí na straně nadnárodních policejních a vyšetřovacích orgánů (Europol, Eurojust). Komise naproti tomu stále varuje, že legislativní proces v této oblasti navzdory množství návrhů, které v rámci Haagského programu i dřívějších aktivit předložila, neprobíhá uspokojivě a dostatečně rychle. Hrozí podle ní varianta, že nový systém nebude do roku 2007 funkční.

ČR a spuštění SIS II

Pro ČR by mělo spuštění systému SIS II znamenat na jedné straně především kýžené odstranění hraničních kontrol a bariér, protože ČR je v současnosti vnitrozemským státem EU, alespoň v této dimenzi by se tedy odstranily trvající překážky volného pohybu osob platící pro občany nových členských států, včetně ČR. Spuštění SIS II však znamená značnou zátěž především pro pohraniční státy EU, EU v současnosti přímo sousedí se státy postsovětského prostoru včetně Ruska, Ukrajiny a Běloruska i se státy západního Balkánu. Přestože do systému SIS II, jeho vybudování i fungování jsou investovány finanční prostředky rozpočtu EU, musí do něj vkládat finance i dotčené státy a ze strany evropských institucí stále trvají pochyby o tom, do jaké míry bude systém SIS II po svém spuštění v roce 2007 funkční. Je tedy otázkou, zda ke zrušení dalších hraničních bariér na tentokrát již vnitřních hranicích EU v roce 2007 dojde.

Legislativní výhled

Systém SIS II a jeho legislativní rámec bude „horším tématem“ Rady ministrů pro justici a vnitra 27. a 28. dubna, je to téma související nejen s touto oblastí, ale pochopitelně i s pojednáváním finanční perspektivy, která stále ještě postrádá legislativní rámec v podobě meziinstitucionální dohody. Rada se bude snažit najít kompromis v otázce vysoce sporných legislativních návrhů, jako je např. využívání biometrických údajů či otázka dalších pravomocí a funkcí Europol a Eurojust.

2.4 LISABONSKÁ STRATEGIE

Lisabonská strategie a její plnění se opět po roce mají stát hlavním tématem summitu Evropské rady, který proběhne ve dnech 23.–25. března.

Legislativní pozadí

Březnový summit v roce 2005 se musel vyrovnávat s tím, že zpráva Kokova výboru z roku 2004 otevřeně konstatovala krach původních cílů (EU se měla stát do roku 2010 nejkonkurenceschopnější ekonomikou světa s hospodářským růstem, podporou vzdělání a inovací, plným zachováním parametrů sociální politiky a v souladu s politikou trvale udržitelného rozvoje) a nevyhnutelnost revize. Na zprávu musela reagovat Komise, i když její předseda Barroso nebyl úspěšný v původním prosazování reformy ve jménu většího důrazu na ekonomickou stránku evropského rozvoje. Hlavním bodem „obnovené“ Lisabonské agendy tak byla výzva k vypracování národních reformních plánů ze strany jednotlivých členských států. Komise během prosince 2005 a ledna 2006 vypracovala a zveřejnila jejich evaluace (viz monitoring leden/únor 2006).

Evaluace národních reformních strategií

Evaluace reformních strategií jednotlivých členských států konstatují jako největší problémy velké regionální rozdíly v ekonomických ukazatelích v rámci některých členských států, málo investic do vědy a výzkumu, problémy pracovního trhu a sociální politiky (včetně penzijního systému). Každý ze států, které odevzdaly své reformní strategie, přitom v dokumentu nastiňuje možnosti řešení těchto identifikovaných problémů. Hlavní snahou předsedy Komise Barrosa na březnovém summitu Evropské rady tedy mělo být jednání s představiteli členských států o dodržování cílů a závazků k reformám, které nastiňují jejich národní reformní plány. Skutečnost je však taková, že Komise nedisponuje žádnými efektivními nástroji k tomu, aby kont-

rolovala dodržování národních reformních plánů, učinění Lisabonské strategie hlavním bodem březnového summitu Evropské rady tedy spíše evokovalo možnost, že EU se snaží vyhnout závažnějším a nepříjemnějším tématům (finanční perspektiva a dosud neexistující meziinstitucionální dohoda o její implementaci).

Aktivita evropských institucí před summitem

Lisabonská strategie představuje rétoricky velmi vděčné téma, a to nejen pro oficiální představitele politiky EU a jejích institucí, ale i pro řadu lobbyistických, profesních a expertních sdružení, která se snaží upozorňovat prostřednictvím zpráv, deklarací a různých iniciativ na rezervy v dodržování požadavků agendy. Není proto překvapením, že summitu předcházela publikace řady podobných dokumentů a akcí, které „v záhlaví“ odkazovaly na Lisabonskou agendu.

Jeden z těchto počínů představovalo např. jednání o vytvoření Institutu pro genderovou rovnost, zabývalo se jím i březnové plenární zasedání EP. Zřízení této instituce podporoval i komisař Špidla, řada českých poslanců EP však zpochybnila, zda není zřízení další byrokratické instituce zbytečností. Více než o náplni práce tohoto institutu se nakonec diskutovalo o jeho potenciálním sídle, což na otázku českých poslanců po užitečnosti úřadu již do určité míry odpovídá. Jako o žadateli se hovořilo i o ČR, za více „horké“ kandidáty jsou však považovány Litva, Slovinsko, Slovensko či Maďarsko. Plénum EP na svém březnovém zasedání nakonec navzdory pochybnostem zřízení úřadu podpořilo, o jeho sídle do uzávěrky rozhodnuto nebylo.

Lisabonská agenda a rovné příležitosti

Dosažení genderové rovnosti, a to zejména z hlediska rovnosti příležitostí v zaměstnání, podnikání, veřejném životě či pokud jde o rovnost v odměňování za práci představuje jednou ze zdůrazňovaných cílů sociální i ekonomické dimenze Lisabonské agendy. Komise přijala 3. března v té souvislosti „cestovní mapu“ – program, který má zajistit plné dosažení rovnosti pohlaví v období 2006–2010.

Podobně je v souvislosti s reformou pracovního trhu ve jménu rovných příležitostí zdůrazňována nutnost zlepšení podmínek zaměstnávání starších lidí a handicapovaných. Evaluace jednotlivých národních reformních strategií ze strany Komise většinou konstatovaly v případě nových členských zemí (včetně ČR) znevýhodňování pracovních podmínek žen, starších lidí a handicapovaných např. prostřednictvím malé nabídky částečných pracovních úvazků. Tento fakt představuje nemalou překážku v zařazení žen do pracovního procesu, které by tak mohly sna-

hu (v zemích EU-10 však často i nutnost) pracovat skloubit s péčí o rodinu (na rozdíl např. od Irsko, Dánska a některých dalších zemí EU-15, kde částečné pracovní úvazky tvoří značnou část pracovních úvazků žen, ale umožňují zaměstnávat i další znevýhodněné skupiny. Je však třeba poukázat i na to, že podobně kritizovaná situace ohledně pozice žen na trhu práce panuje i v některých státech EU-15, zejména v zemích jižní Evropy (Itálie, Španělsko, Řecko), v některých ukazatelích jsou výsledky v porovnání s EU-10 i horší (jižní Evropa např. vykazuje ve srovnání s řadou postkomunistických států EU-10, včetně ČR či Slovenska nižší procento středškolsky a vysokoškolsky vzdělaných žen).

V případě ČR je zajímavé, že některé studie publikované nejen v souvislosti s Lisabonskou agendou, ale také porovnávací situaci EU v celosvětovém měřítku (např. průzkum vydaný World Economic Forum, zahrnující 58 zemí včetně USA) hovoří, že ČR je na tom velmi dobře z hlediska poskytování ekonomických příležitostí ženám (4.místo z 58 zemí světa), ale např. z hlediska počtu žen figurujících v politice je ČR až na 43. místě v měřítku 58 zemí.

Je však otázkou jestli situaci žen i dalších znevýhodněných osob na trhu práce i v jiných oblastech lze bezezbytku řešit uměle, zda jsou všechna řešení vhodná a zda si požadavky na vylepšení např. pozice žen na trhu práce vzájemně neprotiřečí. Je třeba počítat např. s tím, že menší pracovní úvazek s sebou nese i menší platový výměr, což je další z častých genderových požadavků a kritik, které poukazují na nižší platy zaměstnaných žen než mužů prakticky ve všech zemích EU. Ne všechny tyto požadavky tedy lze smysluplně skloubit. Vedle „pozitivně diskriminujících“ reforem pracovních trhů jednotlivých členských států pak nelze zapomenout ani na nutnost liberalizace pracovního trhu EU jako takového, včetně odstranění překážek volného pohybu pracovních sil v rámci EU-25, dimenzi, o níž Lisabonská agenda ani ve své revidované verzi paradoxně prakticky nehovoří.

Věda, výzkum, konkurence, inovace

Dalším „lisabonským“ počinem je schválení programu zvýšení konkurenceschopnosti a inovativnosti. V souvislosti s ním se hovoří již delší dobu i o zřízení Evropského polytechnického institutu, který zmiňovala i Barrosova inovovaná Lisabonská agenda jako nezbytný krok v podpoře vědy a výzkumu na evropské úrovni.

V kontextu nedostatečného financování vědy a výzkumu na úrovni jednotlivých členských států (průzkumy i národní strategické plány dokazují, že zdaleka ne všichni členové EU naplňují tzv. Barcelonské

cíle, na jejichž základě má proudit do financování vědy a výzkumu až 3% HDP) je však diskutabilní, zda výraznému zaostávání EU v počtu patentů a ve využívání vědních poznatků v praxi a výrobě za USA pomůže zřízení evropského technologického institutu či publikace podobných programů.

Positivem by mohlo být, kdyby v případě Evropského technologického institutu nešlo o vybudování jakéhosi obřího byrokratického aparátu, ale pouze o instituci zajišťující síťové propojení evropských vzdělávacích středisek a univerzit, což je jedna z variant podoby institutu. Z hlediska ČR je zajímavé, že o sídlo této instituce, jejíž definitivní podoba ještě není známa, se uchází Brno, město aspirující na možnost stát se střediskem terciárního vzdělávání v ČR.

Četné analýzy se většinou shodují na tom, že je třeba propojit vědu s produkční sférou, a to nejen ve smyslu zvýšení privátních investic do vzdělávací sféry, ale také ve smyslu propojení vědy, primárního výzkumu a praxe. Národní strategické programy v řadě případů ukazují deficit tohoto finančního i funkčního propojení (včetně ČR), paradoxní však je, že národní strategie na tento problém často nepřinášejí adekvátní odpověď a hovoří spíše o potřebě navýšit veřejné výdaje do vzdělávací sféry, případně navýšit výdaje pro financování Šestého rámcového programu pro vědu a výzkum v rámci rozpočtu EU či využít k financování vědy a výzkumu půjček Evropské investiční banky.

2.5 REGIONÁLNÍ POLITIKA A STRUKTURÁLNÍ FONDY

Strukturální politika z hlediska eurolobby

10. března se ve Vídni sešla lobbyistická skupina CEMR, Výbor evropských samospráv a regionů, která sdružuje zástupce lokálních a regionálních úrovní a snaží se prosazovat zájmy regionů v EU.

Výbor přirozeně jednal především o otázkách týkajících se nové finanční perspektivy a prostředcích určených na tuto oblast. Vyjádřil přitom poměrně očekávaně nesouhlas s úsporami prostředků určených na oblast strukturální politiky v třetím britském návrhu z prosince 2005, a to především z hlediska starších členských států, kterým bude možnost čerpání prostředků z Kohezního fondu a Evropského fondu pro regionální rozvoj v některých případech postupně omezována (vzhledem k velkému nárůstu počtu regionů, které po rozšíření splňují nárok na čerpání z fondů). CEMR vyslovil také nesouhlas s tím, že by měly být omezeny finance určené pro spolupráci mezi lokální a regionální úrovní.

Strukturální politika z hlediska Výboru regionů

1. března se uskutečnilo také zasedání Výboru regionů (CoR), který se zabýval primárně Lisabonskou agendou a vyjadřoval se ke skutečnosti, že analýza národních reformních programů odhalila značné rozdíly v ekonomické výkonnosti regionů.

CoR poměrně předvídatelně deklaroval snahu řešit tuto situaci posílením aplikace Lisabonské agendy na regionální úrovni.

Již v únoru vydal CoR prohlášení stanovující politické priority členských států pro roky 2006–2008 v regionální politice. Plenární zasedání CoR je schválilo 16. února.

Nepřináší však mnoho převratných závěrů, deklarace zdůrazňuje především potřebu spolupracovat na úrovni regionální politiky více s EP i Komisí, monitorovat implementaci *acquis communautaire* na regionální úrovni v nových členských státech (to je důležité i pro ČR v souvislosti s ukončováním některých přechodných období, které vyžadují i po regionální úrovni zvýšené investice a legislativní činnost – budování čističek odpadních vod, ošetřování zdrojů vody) a zvýšit spolupráci lokální, regionální i centrální úrovně v případech pohotovosti a v rámci systému včasného varování, např. při přírodních katastrofách.

EP a strukturální politika

Oblasti regionální politiky a strukturálních fondů se ne svém plenárním zasedání zabýval také EP, který 14. března schválil iniciativu vybízející Komisi, aby penalizovala firmy, které jsou příjemci financí ze strukturálních fondů a rozhodnou se z ekonomických důvodů přestěhovat do jiného regionu z důvodu levnější pracovní síly či nízkého zdanění.

Instituce EU, podpořené především staršími členskými státy, které sousedí s novými členy již delší dobu uvažovaly o tom, jak zabránit odlivu investic a podnikatelské sféry na území nových členských států, které nabízejí levnější pracovní sílu a často i nižší zdanění či investiční pobídky, a využít k tomu coby do určité míry „vydírací“ prostředek peníze z evropských fondů.

Hodnocení iniciativy EP

Podobný návrh již v roce 2004 vyslovoval tehdejší komisař pro strukturální politiku, Francouz Barrot (dnes komisař pro dopravu), který chtěl dokonce penalizovat členské státy využívající investičních pobídek a příznivého podnikatelského prostředí k „vylákání“ investic ze starších členských zemí, pomocí odebrání nároku na čerpání financí ze strukturálních fondů. Nyní tedy přichází EP s iniciativou,

kteřá by měla naopak penalizovat podnikatelskou sféru za to, že se rozhodne využít výhodnějších ekonomických podmínek. Starší členské státy využívají pro tento trend termín „sociální“ a „daňový“ dumping a považují jej za příčinu svých ekonomických problémů (Německo, Francie). Iniciativa je kontroverzní a EP ji schválil v mírně modifikované podobě oproti předchozímu návrhu, Komise se však chystá této možnosti zřejmě využít.

2.6 VNĚJŠÍ VZTAHY A ENERGETICKÁ POLITIKA EU

Úvahy o nové energetické politice EU představují nejen vnitřní záležitost EU, ale dotýkají se podstatně také jejích vnějších vztahů. V souvislosti s diskusí o ní na Radě ministrů a Evropské radě se hovoří o nutnosti uzavření nové smlouvy s Ruskem, které je významným dodavatelem zejména zemního plynu.

Legislativní pozadí energetické politiky EU

Plány nové energetické politiky, které vycházejí ještě z návrhů někdejší komisařky Loyoly de Palacio, mají několik dimenzí. Jednou z nich je zdůrazňování potřeby diverzifikace energetických zdrojů a hledání alternativ zejména vůči fosilním palivům ve snaze dostát požadavkům Kjótského protokolu na snížení emisí CO₂. Jako navrhované alternativy figurují nejen využívání nových zdrojů (bioenergie, větrná a vodní energie, výzkum vodíkového paliva), ale také již „osvědčené“ zdroje „čisté“ energie, tedy zdroje, které se nepodílejí na emisích škodlivých exhalátů do ovzduší – jaderná energie (kteřá však představuje pro ekologickou lobby málo přijatelnou variantu, slibovala si od některých členských států, např. současné předsednické země, že budou v rámci společné energetické politiky usilovat o postupné vytlačení jaderné energie z podílu na evropské produkci, dosaďadní plány však naopak počítají s podporou dalšího výzkumu využívání jádra) a právě zemní plyn.

Rusko a EU – ekonomicko-energetická dimenze

Rusko představuje se svým každoročním podílem na světové těžbě zemního plynu, který překračuje 30%, největšího světového producenta. Prostřednictvím sítě plynovodů zásobuje většinu států z řad bývalých satelitů, ale významné jsou také jeho dodávky plynu do západní Evropy, odebírá jej i Francie či Německo.

Zejména Německo po podpisu bilaterální smlouvy z roku 2005 počítá se zvýšením svého podílu na odběru i transportu ruského plynu v souvislosti s výstavbou nového plynovodu využívajícího již dříve plánované

tzv. severní trasy. Fakt, že jsou odběratelé ruského plynu i v řadě zemí západní Evropy připomenuly důsledky energetické roztržky mezi Ruskem a Ukrajinou. Když se Rusko na počátku ledna, poté, co Ukrajina odmítla platit za ruský plyn neregulované ceny, rozhodlo pozastavit Ukrajině dodávky plynu, pokles tlaku v potrubí zaznamenaly i Německo a Francie.

Energetický dialog s Ruskem z hlediska nových členů

Východní rozšíření EU v roce 2004 rozšířilo počet zemí, jejichž dodávky zemního plynu jsou většinou závislé na Rusku. Až 100% odběratelem ruského zemního plynu proudí na Slovensko, země výrazně závislou na ruském plynu je i Maďarsko. V případě ČR došlo v roce 1997 k dohodě o částečném napojení na dodávky norského plynu, ČR tedy v současnosti dováží z Ruska asi 70% svých dodávek. Některé další státy představují významné transportéry plynu (Polsko, které přitom z hlediska spotřeby energie není na plynu tolik závislé, stále využívá významně i svých zdrojů uhlí, podobná je situace v některých pobaltských zemích, tento stav se však dostává do rozporu právě s ekologicko-energetickými plány EU, které počítají s vyšší spotřebou ekologičtějších paliv a poklesem spotřeby paliv fosilních, i kdyby měly být domácí provenience). Nová energetická politika tedy po EU do značné míry vyžaduje, aby vstoupila do nových smluvních svazků s Ruskem, i když na jejich podobě prozatím ještě neexistuje v rámci EU úplný konsensus.

Vztahy s Ruskem jsou pro některé členy citlivou diplomatickou otázkou (viz Polsko a jeho častá podpora Ukrajině při přibližování západním integračním strukturám), je třeba vzít v úvahu i ekonomické zájmy států, přes které vedou významné tranzitní trasy plynu (náleží k nim i ČR, březnová návštěva ruského prezidenta Putina v ČR konec konců měla za významné téma rozhovory o obnovení smluv o dodávkách a tranzitu energetických zdrojů, ropy a plynu, které vyprší v roce 2013).

V zájmu ČR by mohlo být, aby nezůstala při dialogu s Ruskem, vedeném i o případné výstavbě nových tras zcela stranou, i když v současnosti vzhledem k ruským kontraktům s Německem je aktuální spíše využívání a výstavba nových severních tras (Polsko, Pobaltí, severní Evropa). Osud možné smlouvy o energetickém dialogu EU a Ruska je prozatím takový, že EU zůstává v rovině velmi opatrné rétoriky, která nenaznačuje mnoho konkrétního (vyzývá k „mnohem otevřenějšímu dialogu“ obou stran), ponechává ruskou stranu pět let poté, co byl dialog o energetice a dalších oblastech navázán, ve vyčkávání. Naznačila to již schůzka mezi ruským ministrem průmyslu energetiky Kristjenkem a evropskými ko-

misari Pioglobalem (pro energetiku) a Verheugenem (pro průmysl), která se uskutečnila 20. února. Do budoucnosti je ovšem jasné, že styky EU a Ruska se budou do značné míry pohybovat a záviset právě na rovině ekonomicko-energetických vztahů, tím spíše, že Rusko hodlá využít svého hospodářského růstu a podpořit jej dalším posílením surovinového vývozu. Pro otázku dalšího rozšiřování EU je to do určité míry signál naznačující, že možné členství Ukrajiny v EU (či nějaký druh přidruženého partnerství) se bez vyjádření Ruska nejspíš neobejde. Naposledy se jako aktér snažící se ovlivnit budoucí podobu energetické smlouvy mezi Ruskem a EU vložilo „do hry“ 15. března i Polsko, které by nerado ztratilo v rámci dohod EU – Rusko přehled o situaci.

Jednání předsedy Komise Barrosa s ruským prezidentem Putinem o spolupráci nejen v energetické politice se uskuteční 17. března.

Kontroverzním tématem mezi EU a Ruskem se přitom může stát i snaha EU začlenit do svého budoucího integrovaného energetického systému Ukrajinu, v rámci snahy rozšířit prostor liberalizace energetických služeb i na státy, s nimiž udržuje styky v rámci Politiky sousedství. S ohledem na Rusko to však zřejmě nebude znamenat snahu přimět Ukrajinu k diverzifikaci jejích dodavatelů energie (majoritním dodavatelem jsou ruské firmy či ukrajinské firmy s ruskou účastí). Podobná situace by se mohla po rozšíření o Rumunsko a Bulharsko v roce 2007 týkat i Moldávie, která je prakticky součástí ruského energetického systému.

2.7 ZEMĚDĚLSTVÍ

Reforma CAP

Již kompromisní třetí britský návrh finanční perspektivy, který v prosinci 2005 přijala Evropská rada a zamítl na lednovém plénu Evropský parlament zmiňoval možnost reformy CAP a jejího financování ještě před vypršením další rozpočtové periody 2007–2013, tedy na přelomu let 2008/2009.

Komise se netají tím, že právě tuto klauzuli (tzv. revizní klauzule) by chtěla zachovat i v rámci meziinstitucionální dohody, která zatím po lednovém hlasování EP neexistuje, s jejím dojednáním se však počítá do května.

Další důležitý faktor, snad ještě důležitější než podněty pocházející zevnitř EU, který má vliv na možnost dalších budoucích reforem a úprav legislativy i financování CAP, představuje průběh závěrečných jednání jednacího kola WTO z Dauhá.

Kolo sice ještě není zcela uzavřené, summit v Hong Kongu v prosinci 2005 nepřinesl zcela optimální a vyčerpávající výsledky, čeká se, že k otázkám zemědělství, ale především přístupu průmyslových výrobků vyspělých zemí (včetně EU) na rozvojové trhy a ochrany jejich duševního vlastnictví zde, se vrátí jednání chystaná na duben 2006. Přesto hongkongský summit přinesl významnou změnu, která ovlivní i systém zemědělských podpor v EU – dohoda počítá s úplným zrušením vývozních subvencí vyspělých zemí včetně EU do roku 2013, a to v několika fázích. V rámci evropských institucí se již nyní hovoří o tom, jak tato záležitost ovlivní CAP do budoucna.

Francouzské memorandum k reformě CAP a její implementaci

20. března se koná zasedání Rady ministrů zemědělství, na němž by měla být tato záležitost projednávána, řada členských států však již nyní podepisuje memorandum, které adresují Radě „o implementaci a budoucnosti reformované CAP“. Iniciátorem memoranda je stát historicky nejvíce zainteresovaný na CAP – Francie.

Francie v něm vyjádřila znepokojená očekávání, která váže k výsledkům a budoucnosti jednání WTO, apeluje na Radu i Komisi, aby se pokusily ochránit a zachovat zemědělské příjmy v „překlenovacím období“, v němž bude docházet k uvolňování cen pod vlivem liberalizace a ke snižování záruk v některých sektorech. Z bezprostředního hlediska se bude muset zemědělství EU vyrovnat s aplikací reformy cukerního pořádku, jejíž konečnou podobu Rada schválila na zasedání v únoru 2006.

Francouzský apel tedy odráží jednak obavy, které vyvolávají mezi zemědělci EU nevyhnutelné změny, jednak tlačí na zachování takových podmínek financování, které by alespoň zmírnilo jejich dopad.

Ne vždy je přitom právě Francie oprávněným žadatelem o lepší podmínky, je však jisté, že podobnými počiny se pokouší částečně opět pasovat do role hlavního mluvčího zemědělských zájmů v EU. Její iniciativu podpořilo do 15. března 11 států, nefiguruje mezi nimi přitom ze starších členů Německo ani Velká Británie, z nových ji ke sledovanému datu nepodpořila ČR, Slovensko, Malta ani Estonsko. Naopak se k ní připojily dvě země, které členy ještě nejsou, Bulharsko a Rumunsko.

Obsah memoranda

Memorandum navrhuje např. přezkoumat podmínky, za nichž zemědělci získávají přímé platby (větší zohlednění environmentálních kritérií výroby), podporuje možnost modulace, tedy použití části přímých

plateb na programy podpory venkova (dle návrhů nové finanční perspektivy by tuto možnost měly mít jen státy EU-15, které získávají 100% přímých plateb a mohly by si tak výrazně polepšit v rámci podpory venkova, kde mají být mírně zvýhodněni skrze prostředky na fond EAFRD noví členové) a (co je zajímavé) hovoří i o možnosti diverzifikace zdrojů zemědělských podpor (nejen z rozpočtu EU, ale i více kofinancování z národních zdrojů v nouzových případech a dokonce zapojení možnosti soukromých finančních a pojišťovacích fondů). Je však otázkou, do jaké míry by z plánů Francie mohly mít prospěch nové členské státy (již jen s ohledem na to, že do roku 2013 získávají omezené procento přímých plateb, jejich další převádění do programů

rozvoje venkova, tedy do převážně neproduktivní složky zemědělství, je v některých případech diskutabilní a na domácí půdě složitě obhajitelné).

Francouzský ministr zemědělství Bussereau se pokouší o iniciativu i prostřednictvím nóty, kterou přes komisařku Boelovou zaslal WTO a v níž apeluje na to, aby závěrečná jednání kola v Dauhá brala v úvahu významné ústupky, které EU v rámci procesu liberalizace zemědělského obchodu již činí (zde lze číst mezi řádky kritiku komisaře Mandelsona a jeho vstřícného postoje k americkým nabídkám na snižování zemědělských subvencí a vstupních cel EU při obchodu s třetími zeměmi, které také přispěly k závěrům z Hong Kongu).

III. PŘEHLED KLÍČOVÝCH HLASOVÁNÍ EP A HLASOVÁNÍ SKUPINY ODS V EP¹

Plenární zasedání ve dnech 13. – 16. března

Projednávaný návrh	Datum hlasování pléna	Výsledek hlasování						Poznámky
		Pro		Proti		Zdrželi se hlasování		
		Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	
Papadimoulisova zpráva týkající se nástroje připravenosti a rychlé reakce na mimořádně vážné události (A6-0027/2006) – závěrečná rezoluce ke zprávě	14. března 2006	606	8	27	0	15	0	1 posl. ODS nepřítomen
Hamonova zpráva týkající se strategické revize Mezinárodního měnového fondu (A6-0022/2006) – závěrečná rezoluce ke zprávě	14. března 2006	529	0	76	9	31	0	
Zpráva Hazanové týkající se hodnocení evropského zatykače (A6-0049/2006) – závěrečná rezoluce ke zprávě	15. března 2006	521	1	99	8	36	0	
Cottignyho zpráva týkající se restrukturalizace a zaměstnanosti (A6-0031/2006) – závěrečná rezoluce ke zprávě	15. března 2006	463	0	142	9	58	0	
Grechova zpráva týkající se směrů rozpočtového procesu na rok 2007 (A6-0058/2006) – závěrečná rezoluce ke zprávě	15. března 2006	621	9	29	0	12	0	
Zprávy týkající se Lisabonské strategie (B6-0161/2006; B6-0162/2006) – závěrečné rezoluce ke zprávám	15. března 2006	79; 431	0; 1	561; 118	9; 0	20; 55	0; 6	Při hlasování o druhé zprávě 2 posl. ODS nepřítomni
Graefe zu Baringdorfova zpráva týkající se zaručených tradičních specialit u zemědělských produktů a potravin (A6-0033/2006) – závěrečná rezoluce ke zprávě	16. března 2006	538	7	15	0	7	0	2 posl. ODS nepřítomni
Brokova zpráva týkající se strategického dokumentu pro rozšíření (A6-0025/2006) – závěrečná rezoluce ke zprávě	16. března 2006	397	0	95	7	37	0	2 posl. ODS nepřítomni

¹ Přehled obsahuje pouze ta hlasování, při nichž poslanci hlasovali na vyžádání po jménech.

IV. SLOVNÍČEK

Dohodovací řízení

Také smírčí řízení. Fáze spolurozhodovací procedury, kterou Rada a EP zahajují v případě, že při projednávání návrhu legislativy nedospěly ke vzájemné shodě. Dohodovacího řízení se účastní zástupci obou institucí. Jejich případný kompromis musí odsouhlasit Rada i EP.

Druhý pilíř

Agenda společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy, Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

Komitologie

Souborné označení pro výbory, jimiž si Rada udržuje kontrolu nad Komisí ve věci pravomocí, které na ni delegovala.

Komunitární preference

Jeden ze základních principů společné zemědělské politiky EU. Podle této zásady mají členské státy spotřebovat primárně zemědělskou produkci z EU.

Nařízení

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Nařízení jsou přímo účinná a přímo použitelná a po svém přijetí se stávají součástí práva členských států EU.

První pilíř

Agenda jednotného trhu EU a aktivity (politiky), které na ni navazují. (Vše, co nespadá do druhého nebo třetího pilíře.) Komise má v prvním pilíři exkluzivní právo legislativní iniciativy, Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou, EP spolurozhoduje.

Směrnice

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Směrnice jsou zpravidla závazné jen co do výsledku a vyžadují přijetí národního prováděcího předpisu.

Spolurozhodování

Nejpoužívanější legislativní procedura v EU. Při spolurozhodování se na přijímání norem podílí rovným dílem Rada i EP.

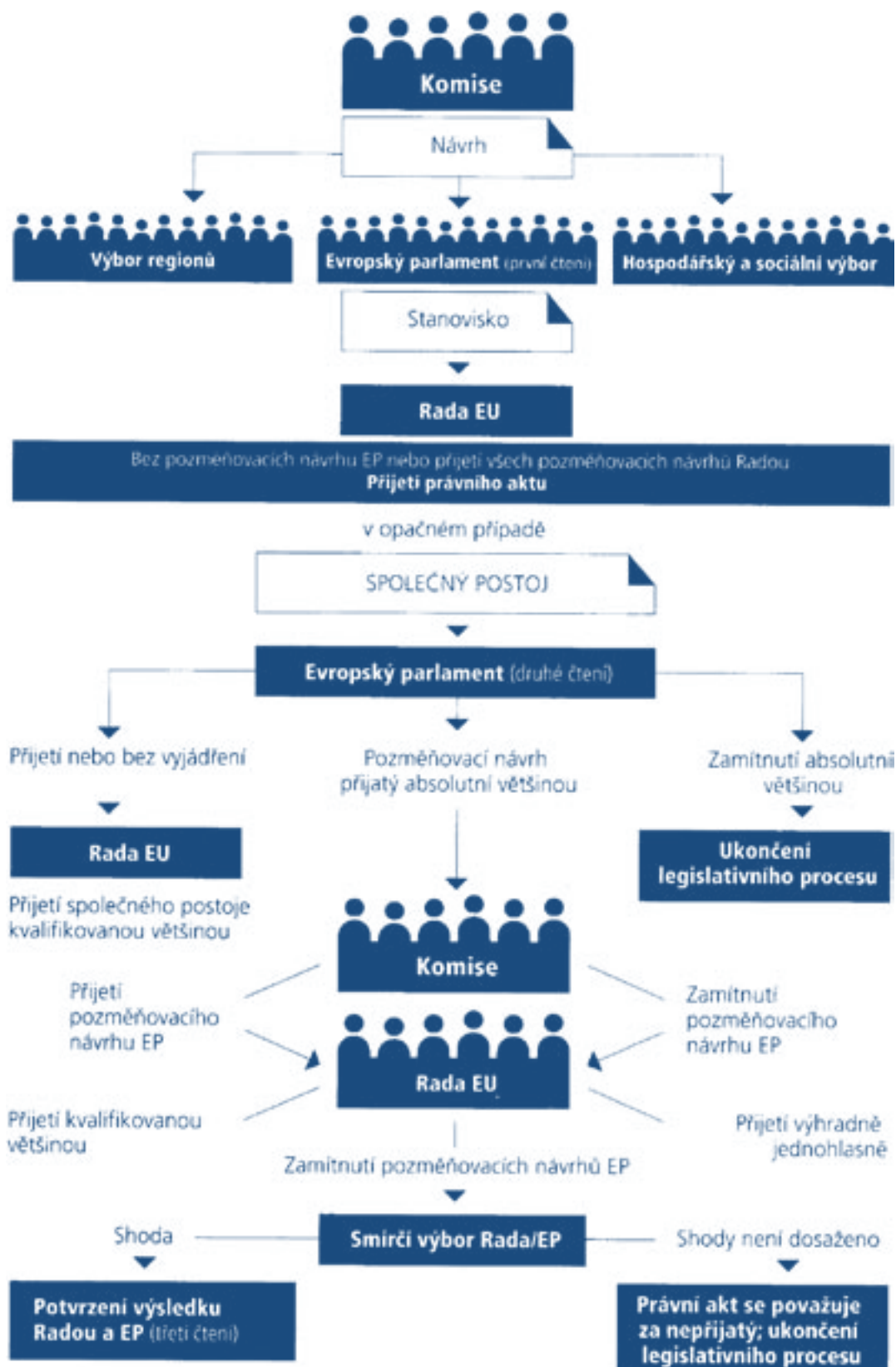
Subsidiarita

Jeden ze základních principů EU. Podle principu subsidiarity se mají nezbytná rozhodnutí a normy přijímat na té úrovni, která je pro to nejvhodnější.

Třetí pilíř

Agenda spolupráce v oblasti justice a vnitra. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy, Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

V. SCHÉMA SPOLUROZHODOVACÍ PROCEDURY

Zdroj: ABC práva Evropských společenství, Praha 2001.